

Dětský domov rodinného typu v Uherském Hradišti

Kristýna Šoustková

Bakalářská práce
2007

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Kristýna ŠOUSTKOVÁ

Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Dětský domov rodinného typu v Uherském Hradišti

Zásady pro vypracování:

Zpracování teoretické části: charakteristika systému náhradní rodinné péče v ČR se zaměřením na dětské domovy, představení dětského domova v Uherském Hradišti (historie, struktura, současná klientela).

Zpracování praktické části: zmapování názorů různých věkových skupin obyvatel Uherského Hradiště na vztah k dětem z uvedeného dětského domova (např. míra předsudků v jejich úvahách o dětech vyrůstajících v dětském domově).

Zpracování výsledků šetření.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ARCHEROVÁ, C. Děť v náhradní rodině. Praha : Portál, s.r.o., 2001. 119 s. ISBN 80-7178-578-4.

DAVID, R. Práva dítěte. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 1999. 175 s. ISBN 80-7182-076-8.

MATĚJČEK, Z. a kol. Náhradní rodinná péče (průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny). Praha : Portál, s.r.o., 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8.

MATĚJČEK, Z. Co děti nejvíc potřebují. Praha : Portál, s.r.o., 2003. 108 s. ISBN 80-7178-853-8.

Legislativa:

Zákon č. 94/1963 Sb. o rodině, v platném znění

Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Zuzana Tichá

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

23. února 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

25. května 2007

Ve Zlíně dne 23. února 2007

L.S.

Ing. Jitka Chudarová
pověřená děkanka

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Teoretická část: Charakteristika systému náhradní rodinné péče v ČR. Charakteristika, popis, organizace dětských domovů v ČR. Představení dětského domova v Uherském Hradišti (historie, struktura, organizace, personální činnost, současná klientela).

Praktická část: Zjištění názorů lidí různého věku v Uherském Hradišti, jejich vztah k dětem z dětského domova v Uherském Hradišti, jejich předsudky, zájem a informovanost o dětském domově v Uherském Hradišti.

Klíčová slova: ústavní výchova, dětský domov, děti, rodiče, výchovná skupina, rodinné prostředí, rodina, výchova, sociální péče, poruchy chování, vzdělání, pedagogický pracovník, organizace, prevence, zájmová činnost.

ABSTRACT

Theoretical part: Parameter of the systém of the spare familial welfare in Czech Republic. Parameter, description, organization of childish homes. Presentation of the childish home in Uherské Hradiště (history, struktura, organization, personal activity, simultaneous clients).

Practical part: Detect opinions of the people different age in Uherské Hradiště, their relations to children from childish home in Uherské Hradiště, their prejudice, their interest and their information about the childish home in Uherské Hradiště.

Keywords: Constitunional education, childish home, children, parents, educational group, familial environment, family, education, welfare, disturbance of behaviour, education, educational worker, organization, prevention, activity.

Ráda bych poděkovala své garantce PhDr. Zuzaně Tiché za pomoc, trpělivost a cenné rady týkající se mé práce.

Děkuji dětskému domovu v Uherském Hradišti, paní ředitelce a všem vychovatelkám, které v domově pracují, za poskytnuté informace a pomoc při zpracování praktické části.

„ Žádný člověk tě nebude nenávidět tolik, jako ten, jenž ví, že s tebou špatně jednal a naopak zase: Není člověka, který by ochotněji bojoval za tebe než ten, kdo pro nějakou hloupost měl možnost někdy dřív ti pomoci.“

Ernest Thomson S.

OBSAH

I	OBSAH	6
II	ÚVOD	9
III	I.	11
IV	TEORETICKÁ ČÁST	11
V	1 ÚSTAVNÍ VÝCHOVA	12
1.1	VZNIK ÚSTAVNÍ NEBO OCHRANNÉ VÝCHOVY	12
1.1.1	PORUCHY RODIČOVSTVÍ ČI RODINY	13
1.2	HISTORIE ÚSTAVNÍ PÉČE	15
1.2.1	NEJSTARŠÍ HISTORICKÉ PUBLIKACE	15
1.2.2	VÝVOJ ÚSTAVNÍ PÉČE O SIROTKY A CHUDÉ V ZAHRANIČÍ	15
1.2.3	HISTORIE ÚSTAVNÍ PÉČE V ČR	16
1.2.4	VÝVOJ DĚTSKÝCH DOMOVŮ V ČR Z DRUHÉHO POHLEDU	17
1.2.5	VÝVOJ VÝCHOVNÝCH ÚSTAVŮ V ČR.....	20
1.3	SOUČASNOST ÚSTAVNÍ PÉČE	21
1.3.1	ČLENĚNÍ ÚSTAVNÍ PÉČE.....	22
1.3.2	ČLENĚNÍ ÚSTAVNÍ PÉČE PODLE TYPOLOGIÍ ÚSTAVŮ	26
1.4	DĚTSKÉ DOMOVY	28
1.4.1	CHARAKTERISTIKA A ÚKOLY DĚTSKÝCH DOMOVŮ	28
1.4.2	DRUHY DĚTSKÝCH DOMOVŮ	29
1.4.3	JAK SE DÍTĚ MŮŽE DOSTAT DO DĚTSKÉHO DOMOVA	30
1.4.4	DĚTSKÝ DOMOV, JEHO VNITŘNÍ ORGANIZACE A ČINNOST.....	30
1.4.5	ODCHOD DĚTÍ Z DĚTSKÉHO DOMOVA	32
VI	2 DĚTSKÝ DOMOV A ŠKOLNÍ JÍDELNA UHERSKÉ HRADIŠTĚ	33
2.1	HISTORIE	33
2.2	SOUČASNOST	36
2.2.1	VNITŘNÍ ORGANIZACE A ČINNOST	36
2.2.2	CHARAKTERISTIKA A STRUKTURA ZAŘÍZENÍ	37
2.2.3	PERSONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ.....	37
2.2.4	UMÍSTĚNÍ A ZAŘAZENÍ DĚTÍ	41
2.2.5	ORGANIZAČNÍ STRUKTURA.....	47
2.2.6	PRÁVA A POVINNOSTI DĚTÍ.....	50
2.2.7	PŘÍPRAVA NA VSTUP DO ŽIVOTA.....	55
VII	II.	57

VIII PRAKTICKÁ ČÁST.....	57
IX 3 PLÁN VÝZKUMU.....	58
X 4 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ	60
4.1 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ PRO VEŘEJNOSTI V UHERSKÉ HRADIŠTĚ	60
4.1.1 OTÁZKA ČÍSLO 1.....	61
4.1.2 OTÁZKA ČÍSLO 2.....	62
4.1.3 OTÁZKA ČÍSLO 3.....	63
4.1.4 OTÁZKA ČÍSLO 4.....	64
4.1.5 OTÁZKA ČÍSLO 5.....	65
4.1.6 OTÁZKA ČÍSLO 6.....	66
4.1.7 OTÁZKA ČÍSLO 7.....	67
4.1.8 OTÁZKA ČÍSLO 8.....	68
4.1.9 OTÁZKA ČÍSLO 9.....	69
4.1.10 OTÁZKA ČÍSLO 10.....	69
4.1.11 OTÁZKA ČÍSLO 11.....	70
4.1.12 OTÁZKA ČÍSLO 12.....	71
4.1.13 OTÁZKA ČÍSLO 13.....	71
4.1.14 OTÁZKA ČÍSLO 14.....	72
4.1.15 OTÁZKA ČÍSLO 15.....	73
4.2 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ PRO VYCHOVATELKY V DĚTSKÉM DOMOVĚ V UHERSKÉM HRADIŠTI.....	74

4.2.1	OTÁZKA ČÍSLO 1.....	74
4.2.2	OTÁZKA ČÍSLO 2.....	75
4.2.3	OTÁZKA ČÍSLO 3.....	76
4.2.4	OTÁZKA ČÍSLO 4.....	76
4.2.5	OTÁZKA ČÍSLO 5.....	78
4.2.6	OTÁZKA ČÍSLO 6.....	79
4.2.7	OTÁZKA ČÍSLO 7.....	79
4.2.8	OTÁZKA ČÍSLO 8.....	80
4.2.9	OTÁZKA ČÍSLO 9.....	81
4.2.10	OTÁZKA ČÍSLO 10.....	82
4.2.11	OTÁZKA ČÍSLO 11.....	83
4.2.12	OTÁZKA ČÍSLO 12.....	84
4.2.13	OTÁZKA ČÍSLO 13.....	85
4.2.14	OTÁZKA ČÍSLO 14.....	86
XI	ZÁVĚR.....	87
XII	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	89
XIII	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	92
XIV	SEZNAM GRAFŮ.....	93
XV	SEZNAM TABULEK	94
XVI	SEZNAM PŘÍLOH.....	95

ÚVOD

Každého z nás nejvíce ovlivní jeho dětství. U dětí z dětských domovů to není jinak. Nejen v dětském věku, ale i v období dospívání si daleko víc uvědomují svou odlišnost od vrstevníků. Jejich vrstevníci mohou jít po škole klidně do města a nikdo se jich neptá, kde byli, neboť často nikdo ještě není doma. Děti musí hned po škole do dětského domova a po obědě teprve mohou na “volnou”, ale na svačinu musí být zpátky a udělat si úkoly. Dospívající obvykle chodí večer na diskotéky a do různých klubů či restaurací a domů se vrací často až po půlnoci. Děti z dětského domova si toto privilegium musí zasloužit. Pouze občas, když jsou hodně hodní, mohou trávit večer mimo dětský domov. Ovšem do půlnoci musí být zpět.

Dospívající když si potřebuje něco “nutně” koupit a zrovna se mu nedostává peněz, obvykle požádá rodiče, a rodiče mu to koupí. Dospívající z dětského domova si musí vystačit s tím, co dostane jako měsíční kapesné. Z kapesného se mu ale může srazit určitá částka, jestliže například zlobil, byl drzý, něco provedl, lhal, neuklidil po sobě, či neposlechl příkaz vychovatelky.

Některé děti z dětského domova, zvláště děti romského původu, jsou (jak „tety“ říkají) citově “ploché”. Neumí se často vcítit do pocitů druhých, svou lásku neumí dávat najevo, neboť to ve své rodině nikdy nepoznaly. Jsou hrubé a bezcitelné. Zlomový okamžik u nich většinou přichází mezi jedenáctým až třináctým rokem. Děti začínají mít i jiné potřeby, srovnávají se s ostatními dětmi a uvědomují si svou odlišnost. Děti jsou pak často velmi egoistické, zajímá je jen jejich osoba a vše by chtěly mít jen pro sebe.

Cílem mé práce je zmapování názorů a informovanosti obyvatel Uherského Hradiště o dětském domově v Uherském Hradišti, zjišťuji vztah a postoje obyvatel Uherského Hradiště vůči dětem z dětského domova v Uherském Hradišti.

Zároveň zjišťuji pomocí dotazníků informace a názory vychovatelek v dětském domově v Uherském Hradišti.

Výsledky mé práce by mohly být cenné pro odbornou veřejnost. Ráda bych svůj výzkum publikovala v Zámečku, což je časopis vydávaný dětskými domovy v České republice.

O výsledky mé práce projevila zájem i paní ředitelka z dětského domova v Uherském Hradišti.

Práce obsahuje 4 kapitoly. Dělí se na část teoretickou a praktickou. V první kapitole je popsána ústavní výchova, její historie, vývoj ústavní péče, členění ústavní péče. Dále se zaměřuji na dětské domovy, popisují zde historii dětských domovů, charakteristiku a úkoly dětských domovů a druhy dětských domovů.

Ve druhé kapitole představuji dětský domov v Uherském Hradišti, od historie dětského domova až po současnost, kde se zaměřuji na vnitřní organizaci a činnost, charakteristiku a strukturu zařízení, personální činnost, organizační strukturu a současnou klientelu.

Praktická část je rozdělena na 2 kapitoly. První kapitole popisují plán výzkumu a cíl mé práce. Ve druhé kapitole se zaměřuji na vyhodnocení dotazníků pro veřejnost v Uherském Hradišti a na vyhodnocení dotazníků pro vychovatelky v dětském domově v Uherském Hradišti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ÚSTAVNÍ VÝCHOVA

Děti mohou být vychovávány v ústavech buď na základě rozhodnutí o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo z rozhodnutí rodičů.

1.1 Vznik ústavní nebo ochranné výchovy

Výchova dítěte je zásadně právem rodičů, dítě může být od nich odděleno proti jejich vůli jen v případě, že oddělení je v zájmu dítěte potřebné. O nařízení ústavní nebo ochranné výchovy může rozhodnout pouze soud a to jen v případě, že je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná opatření nevedla k nápravě nebo jestliže z jiných vážných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit. Pokud je to v zájmu nezletilého nutné, může soud nařídit ústavní výchovu i v případě, že jiná výchovná opatření nepředcházela.

Před nařízením ústavní výchovy je soud povinen zkoumat, zda výchovu dítěte nelze zajistit náhradní rodinnou péčí, která má přednost před výchovou ústavní.

Nařídit ústavní výchovu může soud i předběžným opatřením, které je ihned vykonatelné.

Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé může soud nařídit i bez návrhu. Do řízení o nařízení a prodloužení ústavní výchovy může vstupovat státní zastupitelství.

Ochrannou výchovu může nařídit soud, pokud v trestním řízení odsuzuje mladistvého, o jehož výchovu není řádně postaráno, nebo jehož dosavadní výchova byla zanedbána nebo to vyžaduje prostředí, v němž mladistvý žije.

V občanskoprávním řízení soud uloží ochrannou výchovu dítěti staršímu 12 let a mladšímu 15 let, které spáchalo čin, za který trestní zákon umožňuje uložení výjimečného trestu. Soud tak může učinit též tehdy, jestliže je to nutné k zajištění řádné výchovy dítěte mladšího 15 let, které spáchalo čin, který by byl trestným činem, pokud by se ho dopustila osoba starší 15 let.

Dítě může být umístěno v ústavní výchově také na základě souhlasu rodičů. V takovém případě nemusí dojít k soudnímu jednání.

1.1.1 Poruchy rodičovství či rodiny

Pro většinu z nás je rodičovství naprosto přirozenou součástí života. Existuje však mnoho vlivů, které působí negativně na schopnost přijmout a zvládat rodičovskou roli. Poruchy rodičovství můžeme třídit několikerým způsobem.

Matějček, Dunovský, Prokopec potvrdili, že poruchy vznikají tím, že rodiče nemohou, neumějí nebo nechtějí dělat to, co je pro zdárný vývoj dítěte potřebné (Dunovský, 1999, str. 112).

Rodiče se o dítě nemohou starat

Důvody spočívají v nepříznivých přírodních podmínkách a situacích (přírodní katastrofy, devastace prostředí), v poruchách fungování celé společnosti (válka, bída, hladomor) a při narušení celého rodinného systému (nemoc, úmrtí, invalidita, nepříznivý zdravotní stav dítěte, který mu zabraňuje žít doma).

Rodiče se neumějí či nedovedou starat o dítě

Jde o situace, kdy rodiče nejsou schopni zabezpečit dětem alespoň přiměřený vývoj a uspokojit jejich základní potřeby z důvodu vlastní nezralosti, neschopnosti vyrovnat se se zvláštními situacemi jako je mimomanželské narození dítěte, handicapované dítě, dítě přijaté do náhradní rodiny a situace, kdy nejsou schopni přijmout základní společenské normy (děti dětí). Částečně sem lze zařadit i situaci dětí rozvádějících se či rozvedených rodičů, kteří nevědí, jak si počínat v těchto konfliktních podmínkách, situace, kdy rodiče dětem ubližují a používají je jako nástroj pro svou nenávist a odpor vůči druhému rodiči. Patří sem i situace, kdy se rodič nemůže o své dítě starat, neboť druhým rodičem, který má dítě ve své péči je mu v tom zabraňováno (Dunovský, 1999).

Rodiče se nechtějí o dítě starat

Příčiny spočívají v poruchách osobnosti rodičů (disharmonická osobnost, psychopatie, maladaptace), kteří si náležitě neplní rodičovské povinnosti. Zájem rodičů není dobrý, někdy je až hostilní. Rodiče neposkytují dětem potřebnou péči, v některých případech je opouštějí. Péči o dítě lze hodnotit jako nedostatečnou, žádnou nebo škodlivou a lze ji

označit jako zanedbávání dítěte jak v oblasti somatické, tak psychické (Dunovský, 1999).

Rodiče dítě týrají a zneužívají

Rodiče mají k dětem nepřátelský až hostilní vztah, vědomě jim ubližují, týrají je a zneužívají. Děti jsou ohroženy na fyzickém i duševním zdraví. Takové zacházení může vést až k smrti dítěte (Dunovský, 1999).

Rodiče se o dítě nadměrně starají

Dítěti se dostává větší pozornosti než je třeba. Nadměrná péče a zájem o ně vede k rozmazlování, nepřipravenosti na samostatný život, nerespektování druhých apod. (Dunovský, 1999).

Nejčastější typy poruch rodičovství:

- dítě je ihned po narození odvrženo, v extrémních případech likvidováno;
- rodiče si po porodu dítě ponechávají, ale nedochází k jeho plnému přijetí;
- velmi mladí rodiče;
- rodiče ve vyšším věku;
- dítě je od narození vychovááno pouze jedním rodičem;
- somatické poruchy;
- psychické poruchy (Dunovský, 1999).

1.2 Historie ústavní péče

V minulosti byly dětské domovy nazývány–sirotčince, opatrovny, útulky, družiny, a také ústavy. Názvy nebyly zpočátku ujednoceny, proto také popisují historii ústavní péče z několika pohledů.

1.2.1 Nejstarší historické publikace

V různých historických publikacích nacházíme zmínky o péči o osiřelé děti. Příkladně historie Říma popisuje ústavní péči o tyto děti. V případě přijímání sirotků do rodiny byl však často především sledován zájem osvojitelů (zachování rodu) a nikoliv dítěte. V roce 335 byl založen útulek pro opuštěné děti v Konstantinopolu, v roce 787 byl zřízen první nalezinec v Miláně, další vznikaly především v Itálii a ve Francii (Montpellier 1070, Florencie 1317, Benátky 1338, Paříž, Freiburg 1362, Ulm 1368, Toledo 1480). Při větších klášterech nebo u velkých kostelů byly zřizovány schránky pro odložené děti. V roce 1198 Inocenc III. založil první oficiální schránku tohoto typu v Římě. V Praze vznikl nalezinec

(založili ho v Čechách žijící Vlaši) v roce 1575 při špitále Pro deo et pauperei, který fungoval téměř 200 let. Ve středověku probíhaly v našich zemích adopce pouze u šlechty a to opět většinou z důvodu zachování rodového majetku a privilegií. Běžná lidská laskavost, která vedla k péči o cizí dítě, nebo běžná lidská zřítnost, která vedla k využívání sirotka však pravděpodobně existovala vždy a všude (Matějček, 1999).

1.2.2 Vývoj ústavní péče o sirotky a chudé v zahraničí

Péče o tento typ klientů je ve svých počátcích spojen se jménem Johanna Heinricha Pestalozziho (1746 - 1827), který zakládal ústavy pro tyto děti a snažil se v nich vytvořit rodinné prostředí. V roce 1774 přeměnil zemědělský statek v Neu Hofu u Bernu v "Ústav pro výchovu žebračů a opuštěných dětí", kde se jim snažil zajistit elementární vzdělání a současně je učil praktickým dovednostem. V roce 1798 svěřila švýcarská republika Pestalozzimu výchovu válečných sirotků v ústavu ve Stanzu. Ten se pak začal využívat pro jiné účely, proto musel Pestalozzi i s dětmi odejít do Burgdorfu u Bernu. Oba pokusy nakonec ztroskotaly na nedostatku finančních prostředků. Proslavil ho až ústav v Yverdonu, který řídil v letech 1805 - 1825, kde si ověřoval své pedagogické ideje v praxi, ale jenž už nebyl domovem pro chudé děti. S myšlenkami Pestalozziho se seznámil Friedrich Wilhelm Au-

gust Froebel (1782 - 1852), který od roku 1835 působil jako ředitel sirotčince v Burgdorfu. Během této doby se zamýšlel na úlohu matky v životě dítěte a začal proto připravovat mladé dívky na budoucí mateřskou úlohu formou her a zaměstnání (Monatová, 1991).

Útulek pro chudé a opuštěné děti vybudoval Don Giovanni Bosco (1815- 1888) v Turíně, kde se snažil o morální vývoj těchto dětí vystavěný na náboženských základech. Dle jeho vzoru vzniklo na dvě stě ústavů po celém světě. V Rusku byl první ústav pro zanedbané děti založen roku 1763 v Moskvě. Téměř o sto let později (roku 1852) založil v Gatčině Konstantin Dmitrijevič Ušinskij ústav pro výchovu sirotek (Monatová, 1991).

Péči o sirotky se věnoval i Ovide Decroly, který pro ně zorganizoval pomocnou akci za první světové války. V Belgii byl později vybudován pro sirotky dětský domov. Bezprizorním dětem v době občanské války v Rusku se věnoval Anton Semjonovič Makarenko (1888 - 1939), který založil "Pracovní kolonii Maxima Gorkého" pro nezletilou bezprizornou mládež v Kurjaži u Poltavy. V letech 1920 - 1927 se mu pak podařilo zde vytvořit originální a efektivní pedagogický systém, přesto byl však zbaven své funkce. Ještě téhož roku však začal vést "Pracovní komunu Dzeržinského pro bezprizorné" v Charkově, kde působil do roku 1935. Používal zde svou metodiku kolektivní a pracovní výchovy a velký důraz kladl na formování kladných citů, úcty a kázně (Monatová, 1991).

Důležitou osobností jako Makarenko v Rusku byl Janusz Korczak (1878- 1942) v Polsku. Korczak se stal roku 1911 ředitelem Domova sirotek. Kladl důraz na vytvoření pozitivních vztahů mezi dětmi a na úlohu vrstevníků v životě dítěte. Vytvořil v sirotčinci dětskou samosprávu, a tak se snažil vést děti k aktivitě a zodpovědnosti. Zdůrazňoval právo dítěte na šťastný život a své děti neopustil, ani když byly poslány do koncentračního tábora (Monatová, 1991).

1.2.3 Historie ústavní péče v ČR

První městský útulek pro chudé děti a mládež vznikl roku 1886 v Praze na Vyšehradě.

O stravování těchto dětí pečoval Vojta Náprstek a na toto téma pořádal řadu besed. Později se začaly podle pražského vzoru zřizovat i útulky na venkově, které měly ale spíš sociální než výchovnou funkci. Cílem bylo připravit děti na budoucí řemeslnické a dělnické profese. Na počátku 20. století byla v celé řadě evropských zemi zneužívána dětská práce. Proti

tomuto vykořisťování byl podán návrh zákona, který zakazoval práci mládeži do 14 let věku. Stanovy z roku 1931 pak změnilý název "útulek" na termín "družina" nebo "sirotčinec". Za pokračovatele zařízení pro opuštěné děti lze dnes považovat dětský domov (ústavní nebo rodinného typu), SOS vesničky (od roku 1964 u nás), ale i pěstounskou a adoptivní péči (Monatová, 1991).

1.2.4 Vývoj dětských domovů v ČR z druhého pohledu

Z Ottova naučného slovníku se pod heslem opatrovna dovídáme: „*Opatrovna jest ústav pro dítky školou ještě nepovinné (od 3-6 let), jež zde zůstávají od rána do večera pod dozorem pěstounek, přiměřeně se zaměstnávající hrami, zpěvem, vypravováním apod. A jsouce zde i stravovány. Opatrovny určeny jsou obzvláště pro dítky chudých rodičů, kteří při svém zaneprázdnění nemohou dítky stále míti na očích. V Německu založila první opatrovnu kněžka Paulina z Lippe v Detmoldě roku 1802, v Anglii vznikly opatrovny podnětem Broughamovým roku 1818. První českou opatrovnu založil Jan Svoboda v Praze na Hradku roku 1832, druhá opatrovna založena v roce 1832 v Karlíně.*

O zařízení obou těchto opatroven měli zásluhu Karel hr. Chotek, společně s purkmistrem pražským Sporilem. Nákladem obce pražské založena první opatrovna roku 1862 u sv. Štěpána, roku 1869 druhá u sv. Jakuba na Starém městě, od roku 1873 pak, když při státním ústavě ku vzdělání učitelek zřízen byl též samostatný kurs pro pěstounky, přibývalo opatroven hlavně přičiněním Marie Riegrové a faráře Nyklesa, tak že jich čítá nyní Praha 18 veřejných, nákladem obce udržovaných a 6 soukromých (německých). Většina jich spojena jest se školou mateřskou, některé též s jeslemi. V celých Čechách jest opatroven 200, obzvláště v městech průmyslných” (Otta, 1909, s. 18 574).

Tyto opatrovny byly jakýmsi předchůdcem dnešních dětských domovů. Tedy již školský zákon z roku 1869 pamatoval na zřizování ústavů pro děti vyžadující veřejnou péči a tyto ústavy přenechal zemskému zákonodárství. Byly u nás budovány dávno před první světovou válkou i po ní, kdy potřeba dětských domovů ještě vzrostla. Měnila se však organizační struktura, formy hmotného zajištění i obsah činnosti.

Za další předchůdce dětských domovů můžeme pokládat dřívější sirotčince a útulky, které byly budovány na ryze charitativním základě již koncem minulého století. Jejich zakladatelé a udržovatelé byli zpočátku filantropicky cítící, hospodářsky dostatečně silní jedinci, zpravidla šlechtici nebo církve. Ústavy poskytovaly dětem nejnnutnější zaopatření. Převlá-

dala náboženská výchova. Děti pracovaly ve prospěch ústavu, školní výuce nebyla věnována dostatečná péče.

Na přelomu století vstoupil mezi zakladatele a vydržovatele těchto zařízení veřejný prvek. Vznikaly sirotčince a útulky zakládané a vydržované obcemi nebo zařízení se širším spádovým územím podle předpisu o tzv. chudinské péči. Neměly být již zařízeními vysloveně charitativními, ale přesto se nijak podstatně neodlišovaly od charitativních útulků soukromých a církevních, a velmi často nedosáhly ani jejich úrovně. Přes zemská ustanovení nařizující zemím, okresům a obcím tyto ústavy budovat, byl jejich počet naprosto nedostatečný a nestačil zaopatřit ani ty nejnужnější případy. Z údajů zemského výboru se dovídáme, že např. k 1. 7. 1908 bylo ze zemského fondu podporována 5 039 dětí (z toho v různých ústavech 847 dětí a v rodinných 4 192 dětí). Podle bilance sirotčí akce doplnění v roce 1908 výpočty zemské statistické kanceláře bylo však v Čechách zjištěno celkem 45 362 dětí, které potřebovaly pomoc a ochranu (Otta, 1909).

Dalším činitelem, který zakládal a udržoval zařízení tohoto typu, byly charitativní spolky. Spolkové ústavy vznikly z obdobných principů jako ústavy soukromé a obecní, postupně však dostávaly stále více ráz institucí veřejných a přejímaly péči o osiřelé děti neomezeně. Síť spolkových zařízení v celkové síti převládala.

Sirotčince soukromé, spolkové i veřejné existovaly u nás dlouho vedle sebe. Tak například v roce 1908 jich bylo v Čechách 77 a na Moravě ještě v roce 1936 bylo vedle veřejných okresních dětských domovů 34 útulků pro děti a sirotčinců vydržovaných různými institucemi soukromými a církevními a 10 sirotčinců městských. Tato čísla se podstatně nezměnila ani do roku 1945. V období těsně před válkou a po první světové válce se ujaly péče o tuto kategorii dětí okresní péče o mládež. Vznikaly postupně od roku 1908 jako dobrovolné spolky a byly v roce 1921 reorganizovány jako instituce poloveřejné.

Okresní péče o mládež začaly postupně a soustavně budovat síť okresních dětských domovů na pokrokovější základně, než byly staré sirotčince, což měl vyjadřovat také nový název - dětské domovy. Do roku 1948, kdy činnost okresních péčí o mládež zanikla, byly vybudovány okresní dětské domovy ve velké většině okresů. Tak například na Moravě bylo v roce 1921 jen 12 okresních dětských domovů, v roce 1926 již 31. Za dalších deset let vzrostl tento počet na 60 a v roce 1946 byl v bývalých 83 soudních okresech moravských celkem 70 okresních dětských domovů. Dětské domovy v tomto období byly budo-

vány jako malé ústavy rodinného typu pro 15-25 dětí. Život v nich v podstatě odpovídal situaci velké rodiny.

Stinnou stránkou těchto zařízení byla nízká pedagogická kvalifikovanost personálu. Správkyní a současně vychovatelkou byla zpravidla tzv. pěstounka. Jen v několika málo dětských domovech byly pěstounky dvě. Pěstounky se připravovaly na svou funkci pouze praktickou instruktáží a hospitací v několika tzv. instruktážních dětských domovech, v nichž pracovaly zkušenějších pěstounky-správkyně. Rozdílné bylo také vybavení a hospodaření jednotlivých dětských domovů. Hospodaření bylo jen zčásti dotované státem, a tak byl provoz domova závislý na tom, kolik prostředků se podařilo získat různými dobročinnými akcemi, sbírkami a podniky.

Forma samostatných dětských domovů není jediná. V Anglii, Francii a severských státech se rozšířila forma tzv. samostatných velkých rodin žijících v rodinných domcích nebo v činžovních bytech. Vychovateli jsou zde manželské páry, počet dětí okolo deseti. Samostatné velké rodiny sdružené v určitý výchovný celek vytvořily typ dětských vesniček. Pět domků na okraji Berlína vytvořilo například vesničku A. Schweitzera. O děti pečuje “matka”, “otec” chodí do zaměstnání mimo domov. Známa je mezinárodní Pestalozziho vesnička v Trogenu ve Švýcarsku, složená z řady jednopatrových rodinných domků. V každém pracuje manželský pár. V jednom domku je 18-20 dětí. Ve vesničce žije 12 národností, z nichž každá má “svůj” domek. Velmi známé jsou SOS vesničky, zakladané od roku 1949 v Rakousku, odkud se rozšířily i do jiných zemí v Evropě, Asii, v Jižní Americe a v Africe.

SOS vesničky začaly vznikat také u nás. Později se však začlenily do sítě zařízení sociálního zabezpečení. Velmi podobná zařízení jako SOS vesničky jsou zařízení Národního dětského domu v Anglii, organizace trvající 100 let a věnující se péči o dítě nějakým způsobem postižené. Všechna tato zařízení přijímají děti různého věku obou pohlaví.

Obrat v organizaci a pojetí péče o děti vyžadující z různých důvodů pomoc společnosti nastal až po druhé světové válce. Okresní péče o mládež jako poloveřejná instituce a jiné dobrovolné spolky byly zrušeny a jejich úkoly převzaly v roce 1949 národní výbory. Ústavní výchově, dosud závislé převážně na dobročinnosti, se tak dostalo pevného materiálního a právního zajištění. Dětské domovy přestaly být charitativními sociálními institucemi a staly se zařízeními výchovnými. Začleněním do školské soustavy získaly právní a organizační základnu pro další rozvoj.

Jednu z nejpodstatnějších změn ve vývoji dětských domovů přineslo vydání ideového záměru Ministerstva školství ČSR o koncepci dětských domovů v roce 1970, jehož postupná realizace byla umožněna vydáním organizačních směrnic pro dětské domovy, zvláštní výchovná a diagnostická zařízení, č. j. 30 374/71-201, z 28. 12. 1971.

Zavádění nové koncepce dětských domovů souviselo s podstatným zkvalitněním materiálních, sociálních i personálních podmínek, což se příznivě odrazilo ve výsledcích výchovně vzdělávací práce. Úpravy v organizaci těchto zařízení výrazně omezily časté a nežádoucí přesuny dětí a položily základy komplexní, systematické a všestranné péče o děti a mládež s nařízenou ústavní výchovou.

1.2.5 Vývoj výchovných ústavů v ČR

Touto oblastí se zabýval František Čáda, který věnoval pozornost mládeži s tzv. "fantastickou aktivitou", která četla literaturu vzbuzující nereálné fantazie, které se pak tato mládež snažila realizovat sdružováním v bandách a konflikty se zákonem. Díky České zemské komisi byla založena tzv. Výchovna v Jilemnici pro mládež mravně vadnou a Výchovna pro lehce abnormní hochy v Hradci Králové. Čáda pak také přispěl k založení tzv. kolonií pro děti, jež vyžadovaly zvláštní péči nebo byly ohroženy svým okolím, které zde měly pedagogický a lékařský dohled. Založeny byly např. roku 1909 v Uhříněvsi nebo roku 1910 v Jilemnici. Také Josef Zeman se zabýval touto mládeží ve spisu "Péče o mládež mravně vadnou a mravně ohroženou". První vychovatelná byla u nás založena roku 1842 "Jednotou pro blaho opuštěných káránců". Vychovatelná v Libni vznikla roku 1883 a u jejího zrodu stáli Vojtěch Náprstek a F. L. Rieger. V tomto ústavu se uskutečnily první pokusy o diagnostikování mladistvých. O rok později zahájila činnost vychovatelná na Vinohradech a v Říčanech, která byla určena dětem od 6 do 10 let jako výchovný ústav (Monatová, 1991).

V Rakousku-Uhersku upravil budování polepšoven zákon z roku 1885. První polepšovna v Čechách pro chlapce i dívky vznikla v Opatovicích, další v Králíkách a Kostomlatech. Byly určeny pro mladistvé do 18 let (Monatová, 1991).

O umístění rozhodovaly soudní instituce. Úkolem polepšoven byla mravní výchova, výcvik v zaměstnáních a pracovních dovednostech. V roce 1921 byla polepšovna v Opatovicích a v Králíkách přejmenována na vychovatelnou a zákon z roku 1931 stanovil, že polep-

šovny jsou určeny pouze pro mládež odsouzenou k trestu delšímu než je šest měsíců. Od roku 1945 byly zavedeny dětské domovy (dále jen DD) se zvýšenou výchovnou péčí pro děti ve věku 9-15 let a domovy mládeže pro převýchovu pro děti ve věku 15-18 let (Monatová, 1991).

1.3 Současnost ústavní péče

Do roku 1991 představovala ústavní péče prakticky jedinou možnou formu etopedické práce s dětmi, kterým byla nařízená ústavní nebo uložena ochranná výchova. Pak byla zavedena náhradní rodinná péče, jako alternativa k ústavní péči. Přesto ústavní péče zůstává základem převýchovného procesu.

V oblasti ústavní péče plní úkoly tři ústřední orgány státní správy. Prvním z nich je Ministerstvo zdravotnictví ČR, které zajišťuje ústavní péči o děti od narození do tří let v kojeneckých ústavech a dětských domovech od jednoho do tří let. Děti do jednoho roku věku jsou umísťovány do kojeneckých ústavů, od jednoho roku do tří let do dětských domovů. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR je zodpovědné za chod diagnostických ústavů, dětských domovů od 3 let, dětských domovů se školou a výchovných ústavů pro mládež. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR má na starost ústavu sociální péče pro výkon ústavní a ochranné výchovy dětí tělesně nebo mentálně postižených.

Z psychologického hlediska je ústavní výchova vhodná pouze jako přechodné řešení po odebrání dítěte z rodiny, než je pro něj nalezena jiná vhodná rodina (osvojitelská, pěstounská apod.) nebo než se dítě může vrátit zpět do původní rodiny. Soud je proto povinen před jejím nařízením vždy zkoumat, zda výchovu dítěte nelze zabezpečit náhradní rodinnou péčí, která má přednost před výchovou ústavní.

O ústavní výchově rozhoduje soud na návrh obce s rozšířenou působností, návrhem však není vázán a smí rozhodnout i bez podání návrhu. Ústavní výchova je nařizována dětem mladším 18 let v případech, kdy je jejich výchova vážně ohrožena či narušena nebo pokud rodiče z jiných vážných důvodů (duševní porucha dítěte vyžadující zvláštní péči) nemohou dětem zabezpečit výchovu.

Ústavní výchova zaniká rozhodnutím soudu, pokud pominuly důvody pro její nařízení nebo pokud dítě dosáhlo zletilosti. Soudním rozhodnutím může být prodloužena až o jeden rok do 19 let věku dítěte.

V případech, kdy je nutné zajistit dítěti bezodkladnou ochranu (ocitlo se bez jakékoli péče, jeho život nebo příznivý vývoj jsou vážně ohroženy nebo narušeny), může soudce nařídit, aby bylo dítě předáno do ústavní péče nebo do péče jiné fyzické osoby. Návrh na toto opatření podává obecní úřad obce s rozšířenou působností. Soud o něm musí rozhodnout bezodkladně, nejpozději do 24 hodin od podání. Předběžné opatření obecně trvá po dobu tří měsíců od jeho nařízení.

1.3.1 Členění ústavní péče

Všechna níže uvedená ústavní zařízení jsou určena pro děti (i se zdravotním postižením) ve věku od 3 do 18 let, případně pro zletilé do 19 let. Plné přímé zaopatření lze poskytnout i zletilému, nezaopatřenému, studujícímu dítěti po ukončení výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, nejdéle do věku 26 let, a to na základě podmínek stanovených ve smlouvě.

Základními organizačními jednotkami jsou buď rodinné skupiny - dětské domovy a dětské domovy se školou, nebo výchovné skupiny - diagnostické a výchovné ústavy. Podle zákona č.109/2002 Sb. ve vztahu k dětem plní zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální.

➤ **diagnostický ústav;**

Diagnostické ústavy jsou internátní výchovná zařízení, která komplexně vyšetřují z hlediska psychologického a pedagogického mládež s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou nebo mládež, o jejímž umístění do výchovného zařízení rozhodl předběžným opatřením soud.

Diagnostické ústavy rozmisťují mládež na základě komplexního vyšetření do dětských domovů a speciálních výchovných zařízení. Dětský diagnostický ústav plní diagnostické úkoly pro děti předškolního věku a pro mládež docházející do zvláštní školy, základní školy, která má být nebo je zařazena v dětských domovech nebo v příslušném typu speciálních výchovných zařízení.

Diagnostický ústav pro mládež plní diagnostické úkoly pro mládež, která má být nebo je zařazena ve všech druzích speciálních výchovných zařízení pro mládež. Základní jednotkou kolektivu mládeže v diagnostických ústavech je výchovná skupina. Diagnostické ústavy mají nejméně tři, nejvíce osm výchovných skupin. Výchovná skupina je nejvýše dvacíčlenná.

Komplexní vyšetření mládeže v diagnostickém ústavu trvá nejdéle osm týdnů a sestává z vyšetření psychologického, speciálně pedagogického, sociálního a zdravotnického.

Při diagnostických ústavech podle potřeby zřizuje zřizovatel mateřskou školu, základní školu nebo zvláštní školu. Diagnostický ústav vede evidenci dětí a mládeže umístěné v jednotlivých dětských domovech a speciálních výchovných zařízeních a evidenci volných míst v jednotlivých dětských domovech a zvláštních výchovných zařízeních v územním obvodu diagnostického ústavu.

Diagnostický ústav vypracovává pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR návrhy na změny sítě dětských domovů a speciálních výchovných zařízení a internátních škol pro mládež vyžadující zvláštní péči v územním obvodu diagnostického ústavu a upozorňuje zřizovatele a svá zařízení na poznatky zjištěné odbornými pracovníky diagnostického ústavu.

Diagnostické ústavy se vnitřně člení na **pracoviště diagnostické, sociální služby, výchovně vzdělávací a záchytné**. Pracoviště záchytné přijímá k přechodnému pobytu mládež zadrženou na útěku od zákonných zástupců a mládež dopadenou orgány policie na útěku z dětského domova, speciálního výchovného zařízení nebo diagnostického ústavu.

- **diagnostický ústav pro mládež, následně pak dětský výchovný ústav** (koedukovaný- pro děti od 10 do 15 let);

Do dětského výchovného ústavu se umísťuje obtížně vychovatelná mládež s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou, která neukončila docházku do základní školy, základní devítileté školy nebo do zvláštní školy.

Základní organizační jednotkou kolektivu mládeže je výchovná skupina. Dětský výchovný ústav má nejméně tři, nejvíce sedm výchovných skupin. Výchovná skupina je nejvýše patnáctičlenná. V dětském výchovném ústavu pro mládež mentálně postiženou je výchovná skupina nejvýše dvanáctičlenná.

- **dětský výchovný ústav se zvýšenou výchovnou péčí** (pro mravně narušené děti od 10 do 14, 18 až 19 let);

Do výchovného ústavu pro děti se zvýšenou výchovnou péčí se umisťují obtížně vychovatelné děti s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou, u nichž byl při komplexním vyšetření zjištěn vyšší stupeň její narušenosti.

➤ **výchovný ústav pro mládež (pro mladiství od 15 do 18 let);**

Do výchovného ústavu pro mládež se umisťuje obtížně vychovatelná mládež s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou, která ukončila docházku do základní školy nebo do zvláštní školy.

Základní organizační jednotkou kolektivu mládeže je výchovná skupina. Výchovný ústav pro mládež má nejméně tři, nejvíce sedm výchovných skupin. Výchovná skupina je nejvýše patnáctičlenná, pro mentálně postiženou mládež nejvýše dvanáctičlenná.

Ve výchovných ústavech pro mládež může být zřízeno oddělení s ochranným režimem, je-li možno toto oddělení umístit ve zvláštní budově nebo oddělené části budovy.

Výchovné ústavy pro mládež zabezpečují mládeži doplnění základního vzdělání nebo vzdělání poskytovaného základní školou.

➤ **výchovný ústav pro mládež se zvýšenou výchovnou péčí (pro mladistvé se závažným mravním deliktem);**

Do výchovného ústavu pro mládež se zvýšenou výchovnou péčí se umisťuje obtížně vychovatelná mládež s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou, u níž byl při komplexním vyšetření zjištěn vyšší stupeň její narušenosti a která ukončila docházku do základní školy nebo do zvláštní školy. Přerazuje se do něj též mládež z výchovného ústavu pro mládež, jejíž převýchova v tomto zařízení nebyla úspěšná.

Základní organizační jednotkou kolektivu mládeže je výchovná skupina. Výchovný ústav pro mládež se zvýšenou výchovnou péčí má nejméně tři, nejvíce sedm výchovných skupin. Výchovná skupina je nejvýše dvanáctičlenná, pro mentálně postiženou mládež nejvýše desetičlenná.

Ve výchovném ústavu pro mládež se zvýšenou výchovnou péčí může být zřízeno oddělení s ochranným režimem, je-li možno toto oddělení umístit ve zvláštní budově nebo v oddělené části budovy.

Výchovné ústavy pro mládež se zvýšenou výchovnou péčí zabezpečují mládeži doplnění základního vzdělání nebo vzdělání poskytovaného základní školou.

- **výchovný ústav pro mládež s ochranným režimem** (mladistvé se soudně nařízenou ochrannou výchovou);
- **ústav s výchovně léčebným režimem** (pro děti s přechodnou nebo trvalou duševní poruchou - zařazeny sem na nezbytně nutnou dobu);

Ve zvláštních výchovných zařízeních lze zřídit oddělení s výchovně léčebným režimem, je-li možno je umístit ve zvláštní budově nebo v oddělené části budovy a je-li zajištěna léčebně výchovná péče. Oddělení s výchovně léčebným režimem plní úkoly ústavu s výchovně léčebným režimem.

Do ústavu s výchovně léčebným režimem nebo do oddělení s výchovně léčebným režimem se zařazuje mládež, u níž byla zjištěna přechodná nebo trvalá duševní porucha takového druhu a stupně, že nemůže být vychovávána v ostatních školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, a tato duševní porucha nevyžaduje léčení ve zdravotnickém zařízení ani umístění v zařízení na úseku sociální péče. Dále se do oddělení s výchovně léčebným režimem zařazují mladí toxikomani, kteří mají problémy s drogou a nejsou aktuálně intoxikováni.

Ústavy na oddělení s výchovně léčebným režimem se člení na:

- ústavy a oddělení s výchovně léčebným režimem pro mládež, která neukončila docházku do základní školy nebo do zvláštní školy;
- ústavy a oddělení s výchovně léčebným režimem pro mládež, která ukončila docházku do základní školy, základní devítileté školy nebo do zvláštní školy.

Základní organizační jednotkou kolektivu mládeže je výchovná skupina. Ústav a oddělení s výchovně léčebným režimem mají nejméně tři, nejvíce pět výchovných skupin. Výchovná skupina je nejvýše desetičlenná.

Péče v ústavech s výchovně léčebným režimem a v odděleních s výchovně léčebným režimem se podřizuje zvláštním výchovně vzdělávacím, psychologickým a zdravotnickým požadavkům.

- střediska výchovné péče.

1.3.2 Členění ústavní péče podle typologií ústavů

Matoušek (1995) dělí ústavní péči podle toho, na jak dlouho je klient handicapován:

- 1) klasický model péče při krátkodobém handicapu (nemocniční pobyty);
- 2) rehabilitační model při dlouhodobém handicapu;
- 3) pečovatelský model při trvalém handicapu;

Matoušek (1995) dále odvozuje typologii ústavů od čtyř životních fází klientů: dětství, dospívání, dospělost a stáří:

- dětství: porodnice, kojenecké ústavy;

V souvislosti s pobytem v těchto ústavech poukazuje na problém deprivace syndromu (málo podnětů, málo příležitostí k vytvoření pevných soc. vazeb).

Alternativy: adopce, pěstounská péče, SOS dětské vesničky;

- dospívání: diagnostické ústavy, výchovné ústavy a vězení pro mládež;

Cílem těchto zařízení je korigování společensky nebezpečného chování mládeže. Průzkumy ukazují, že nejlepších výsledků dosahují skupiny zčásti nedelikventních a zčásti delikventních mladistvých. U nás však nelze takovou skupinu v těchto ústavech sestavit.

Alternativy: denní centra, kluby, ústavy s atraktivními programy, probace a mediace, veřejně prospěšné práce, finanční postihy;

- dospělost:

- nemocnice;

Alternativy: domácí péče, dálkové monitorování pomocí telefonu (běžné v zahraničí);

- psychiatrické léčebny;

Alternativy: chráněné bydlení (s pravidelnými psychiatrickými kontrolami), chráněné dílny, kluby;

- ústavní zařízení pro lidi trpící alkoholismem a jinými toxikomaniemi (2 fáze: detoxifikace a zúčtování dosavadního života);

Alternativy: komuny specializované na léčbu toxikomanií (působí zde profesionálně zaškolení bývalí pacienti, komuny si na sebe musí vydělávat samy- klienti zajišťují údržbu, úklid, nákup i účetnictví, je to psychicky i fyzicky náročné, ale podle dosavadních zkušeností efektivní);

- ústavy pro svobodné matky;
- vězení (jen pouhá polovina vězňů má možnost pracovat- chybí legislativa zvýhodňující podnikatele, který by zaměstnával vězně, dále chybí kvalifikovaný personál i metodika edukačního programu);
- azylové domy pro bezdomovce (často lidé, kteří dlouho pobývali ve vězení);

➤ stáří:

- domovy důchodců- poskytují plnou péči;
- domovy s pečovatelskou službou- doplňkové služby;

Alternativy: pečovatelská služba, domácí ošetřovatelská služba, denní centra (Matoušek, 1995).

Po roce 1989 došlo v ČR k poměrně závažným změnám v legislativě, která umožnila vznik nestátních sociálních a zdravotních ústavů. Této možnosti využila hlavně občanská sdružení a církve. Vznikala převážně ambulantní zařízení (stacionáře, speciální školy, ale i nové ústavy. Státní i nestátní ústavy dnes narážejí na problém resortní bariéry. Ministerstva uvolňují prostředky pouze pro zařízení výlučně jejich resortu. Většinou však péče o klienta má multidisciplinární povahu (toto znevýhodňuje hlavně státní ústavy- jsou odkázány pouze na finance ze svého ministerstva). Vzniklou situaci by měly vyřešit meziministerské nadresortní orgány zaměřené na koordinaci sociální politiky, které úspěšně fungují ve vyspělých zemích.

1.4 Dětské domovy

Do dětských domovů (dále jen DD) jsou přijímány tělesně a duševně zdravé děti ve věku od 3 do 18 let bez výraznějších výchovných problémů, kterým byla soudně nařízena ústavní výchova ze sociálních důvodů.

Vyhláška č. 334/2003 Sb. připouští přijetí dítěte se zdravotním postižením, a to s ohledem na druh a stupeň jeho postižení. DD je pro dané dítě vybíráno s ohledem na vzdálenost od sídla mateřské, speciální mateřské, základní nebo speciální školy v níž je dítě integrováno. Do DD lze umístit i nezletilou matku spolu s jejími dětmi.

1.4.1 Charakteristika a úkoly dětských domovů

Dětské domovy mají v síti školských zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu specifické postavení. Jejich úkolem je zajistit všestrannou výchovnou, sociální a materiální péči dětem a mládeži postrádající z nejrůznějších příčin vlastní pozitivní rodinné prostředí. Dominujícím problémem u této části mládeže často ještě nejsou poruchy jejího chování, ale selhávání rodičů při plnění rodičovských povinností a výkonu rodičovských práv.

Prostřednictvím dětských domovů zabezpečuje stát náhradní výchovnou péči všem nezletilým, jejichž situace takový druh společenské pomoci vyžaduje, a kteří nemohli být osvojeni, umístěni v některé z forem pěstounské péče, či předáni do péče jiných občanů než rodičů.

Posláním dětských domovů je vytvořit v podmínkách kolektivního výchovného zařízení takové prostředí, které by co nejúčinněji přispívalo k harmonickému vývoji osobnosti mladého jedince, poskytovalo mu dostatek intimity, jistoty, pocit pevného zázemí a současně dostatek podnětů a možností k rozvíjení a uspokojování jeho citových potřeb.

Rodina je základní jednotkou lidského společenství. Doposud se nepodařilo vytvořit optimálnější instituci, v níž by děti získávaly potřebné citové zázemí, návyky a schopnosti orientovat se v sociálních vztazích, než je dobře fungující rodina. Ta zůstává i pro dětské domovy inspirujícím vzorem, a to i při cílevědomém využití výchovy a dalších vědních disciplín vztahujících se k výchově a vzdělávání dětí a mládeže.

Dětské domovy nesou morálně před celou společností stejnou odpovědnost za výchovu nezletilých, jakou za jiných okolností mají rodiče. Naše společnost usiluje o vytváření optimálních podmínek pro tuto společensky mimořádně náročnou činnost. Role, kterou dět-

ské domovy v životě mladého jedince sehrávají, je komplikovaná skutečností, že v řadě případů nelze překlenout a zahladit životní zkušenosti, které si dítě z předchozího negativně působícího nebo nedostatečně podnětného prostředí přineslo. Je třeba také usilovat o odstranění nedostatků v jeho sociálním a osobnostním vývoji a citlivě dítě připravovat a vést k překonávání problémů plynoucích z jeho společensky výjimečného postavení. Někdy je nutno čelit i případným dalším negativním tendencím ze strany rodičů, neboť jejich rodičovská práva jsou v dnešní době omezena pouze tak, že rodič nesmí mít dítě ve vlastní péči. Jinak mu všechna rodičovská práva zůstávají.

Kritéria úspěšnosti ústavní výchovy nejsou jednoznačně stanovena. Posouzení výsledků náročného a dlouhodobého procesu výchovy v kolektivním zařízení není jednoduchou záležitostí. Šetření u dospělých, bývalých chovanců, je i u těch, kteří v životě úspěšně zakotvili, nepříliš vítané. I když dobrý rodič nebo vychovatel pociťuje radost nad každým i drobným úspěchem dítěte, zůstává tím nejpodstatnějším kritériem otázka, jak mladý člověk zúročí výsledky veškeré vynaložené péče, jak se dokáže zařadit do života společnosti.

1.4.2 Druhy dětských domovů

Dětské domovy se člení na domovy internátního typu a rodinného typu.

Do dětských domovů internátního typu jsou umísťováni nezletilí s prognózou krátkodobého pobytu v domově, a tedy i s perspektivou návratu do vlastního rodinného prostředí. Vzhledem k této skutečnosti jsou pozitivní vazby dítěte na rodinu dětským domovem respektovány, a pokud je to v zájmu dítěte, i přiměřeně podporovány a rozvíjeny. Ovlivňují-li rodiče či zákonní zástupci dítěte výchovný proces negativně, je ředitel domova oprávněn na určitou nezbytně nutnou dobu jejich návštěvy omezit.

Základní organizační jednotkou kolektivu dětí a mládeže v dětském domově internátního typu je výchovná skupina, kde je kolem patnácti dětí.

Na tyto domovy se rovněž vztahuje povinnost v případě potřeby poskytovat péči mládeži do osmnácti let, popřípadě i déle v souvislosti s přípravou na povolání. Předpokládaný krátkodobý pobyt dětí v ústavu se totiž velmi často mění v pobyt dlouhodobý, až do úplného sociálního osamostatnění chovanců.

Dětské domovy rodinného typu jsou určeny pro mládež, u níž se předpokládá dlouhodobý pobyt v dětském domově. U těchto nezletilých se rovněž předpokládá uvolněnost vazby na vlastní rodinu nebo nevhodnost styku s rodinou (například rodiče zbaveni rodičovských práv). Snahou tohoto typu dětských domovů je tedy vytvoření co nejoptimálnějších podmínek pro zdravý vývoj dítěte tak, aby se co nejlépe nahradilo vlastní rodinné zázemí.

1.4.3 Jak se dítě může dostat do dětského domova

Může se stát, že se dítě nalézá v rodinném prostředí, které má nízkou sociokulturní úroveň. Tedy buď jeden nebo většinou oba rodiče nepracují, dochází k přetrhání citových vazeb, dítě strádá, je bito Pak Orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) na základě podnětu občanů, většinou sousedů, či na základě informace dětského lékaře si rodinu prošetří a jestliže zjistí, že je rodina nefunkční, vydá soud předběžné opatření. Nejpozději do půl roku by měl být vydán rozsudek o nařízení ústavní výchovy.

Druhou možností je, že se sem dítě dostane z dětského domova od 0-3 let, který financuje ministerstvo sociálních věcí a ministerstvo zdravotnictví. O děti se zde starají dětské sestry.

1.4.4 Dětský domov, jeho vnitřní organizace a činnost

V dětském domově jsou děti od tří do osmnácti případně devatenácti let. Navštěvují mateřskou školu, speciální mateřskou školu, zvláštní školu, základní školu, zvláštní školu, pomocnou školu, učiliště, střední školu s maturitou a výjimečně i vysokou školu.

Dnes už je možná návštěva rodičů kdykoliv po předchozí telefonické domluvě. Návštěva dětí doma se může uskutečnit až po povolení sociální pracovníce OSPOD, která navštíví rodinu a posoudí, zda by zde děti mohly být krátkodobě (víkend), nebo dlouhodobě (velké prázdniny, vánoce). Děti se vždy na návštěvu domů těší, ač se jim mnohdy doma nedostalo právě nejvlídnější péče, protože rodinu nemůže žádná ústavní péče nahradit.

Kladem současného dětského domova je skutečnost, že dětský domov usiluje o vytvoření co největšího prostoru pro respektování individuálních zájmů, o potlačení nadbytečného direktivního organizování a o dostatečné vlastní soukromí každého dítěte. V rámci volného času mají děti možnost rozvíjet své záliby a zájmy. Jsou jim umožněny i osobní kontakty se širším společenským prostředím, které přispívají k lepší integraci dítěte do společnosti. Děti chodí do kroužků, na výstavy, do divadel, zúčastňují se různých soutěží. Zájmová

činnost se tedy co nejvíce přesouvá do prostředí mimo dětský domov a umožňuje dětem rozvíjet své schopnosti i v některých specializovaných oblastech. Děti tak získávají nové osobní a sociální zkušenosti a zbavují se pocitu nejistoty a nedůvěry ve vlastní síly a schopnosti, s nímž zpravidla do domova přicházejí. Zároveň se dětský domov snaží uchránit dítě negativního vlivu okolního prostředí (kouření, alkohol, drogy). Proto je často v dětském domově i drogový poradce a psycholog.

Dle zákona č. 109/2002 Sb. O výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, mají platit rodiče na dítě umístěné v dětském domově:

- 1 000 Kč, jde-li o dítě do 6 let věku;
- 1 150 Kč, jde-li o dítě od 6 do 10 let věku;
- 1 300 Kč, jde-li o dítě od 10 do 15 let věku;
- 1 450 Kč, jde-li o nezaopatřené dítě od 15 do 26 let věku.

Ale velmi často neplatí nic, protože nedosahují životního minima, a tak život těchto dětí v dětském domově hradí stát.

Děti dostávají kapesné dle zákona č. 109/2002 Sb. O výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, s ohledem na věk, chování a finanční rozpočet dětského domova. Kapesné činí:

- 45 Kč, jde-li o dítě do 6 let věku;
- 105 Kč, jde-li o dítě od 6 do 10 let věku;
- 180 Kč, jde-li o dítě od 10 do 15 let věku;
- 270 Kč, jde-li o nezaopatřené dítě od 15 do 26 let věku.

Když mají narozeniny mohou si vybrat dárek do výše 1 000 Kč.

Vnitřní řád v dětském domově se řídí vyhláškou číslo 64/1981 o dětských domovech a školských zařízeních pro ústavní péči. Ve všední den mají děti v půl sedmé budíček a osobní hygienu, po snídani jdou do školy, mladší děti odvede vychovatelka, starší mohou sami odejít do školy, po škole je čeká oběd v dětském domově. Po obědě mají vycházky a kroužky, pak večeri a přípravu do školy a večerku. O víkendu je budíček později, kolem půl deváté, pak osobní hygiena, snídane, volné dopoledne, vycházky, pracovní činnost s dětmi, svačina, večere, večerka. Malé děti mají večerku v osm hodin večer, starší v deset

a nejstarší, tedy studenti a učni, ve dvanáct hodin. Po domluvě mohou strávit večer mimo dětský domov.

1.4.5 Odchod dětí z dětského domova

Po dosažení osmnácti let je dítě z dětského domova obvykle odchází. Může však dobrovolně zůstat v zařízení i po dosažení zletilosti, popřípadě po dosažení devatenácti let, než ukončí přípravu na povolání. Takový případ však není typický. Propuštění je tehdy jen formálním aktem. Chovanec stále zůstává chovancem.

Děti se mohou vrátit domů, ale bohužel tento akt není nejšťastnějším řešením, neboť společnost dítě ze závadného prostředí vzala a teď ho tam opět vrací. Stává se, že se děti “svezou zpátky” a celý výchovný proces se zdá být zbytečným.

Často se dětský domov snaží, aby město dítěti přidělilo byt, ale i když se to povede, tento jedinec se nenaučí v bytě žít. Velkým problémem je adaptace na život v bytě. Děti v dětském domově nejsou zvyklé na běžné činnosti, které život v bytě vyžaduje. Z hygienických důvodů se nesmí pouštět do kuchyně, s poloautomatickou pračkou nesmí pracovat, neboť je mohl zabít elektrický proud, smí pracovat s automatickou pračkou, ale málokdo si ji v dnešní době v osmnácti letech může dovolit.

Další možností, kam děti mohou jít, jsou azylové domy, kde ale mohou být pouze dočasně, nebo se mohou dostat do nově vznikajících “domů na půl cesty”, který financuje a zajišťuje nějaká nadace, nebo fond ohrožených dětí.

Když děti končí pobyt v dětském domově, mohou dostat tzv. věcnou pomoc až do výše 10 000 Kč. Nejčastěji je dětský domov přirozeně vybaví praktickými věcmi (oblečení, ručníky, peřina ...).

2 DĚTSKÝ DOMOV A ŠKOLNÍ JÍDELNA UHERSKÉ HRADIŠTĚ

Vzhledem k cíli bakalářské práce je tato kapitola věnována dětskému domovu v Uherském Hradišti.

2.1 Historie

Již před 1. světovou válkou byly zakládány spolky, jejichž úkolem bylo pečovat o děti opuštěné, mravně ohrožené nebo duševně či tělesně nevyspělé. Byly nazývány sirotčími spolky.

Sirotčí spolek pro okres uhersko-hradištský vznikl 26. listopadu 1905. Jeho zásluhou byla založena v bývalé vojenské nemocnici v Uherském Hradišti tzv. sirotčí kolonie. Vzhledem k nedostatečnosti kolonie a nevhodnosti těchto prostor bylo v roce 1909 rozhodnuto o stavbě sirotčince. Stavba podle projektu Dominika Feye byla dokončena a předána do užívání 2. října 1910. Celkové náklady na stavbu činily 105.603,65 korun. Tyto finanční prostředky byly získány převážně formou milodarů.

Přijímány byly děti od 3 do 14 let. 8. května 1921 byla v budově sirotčince otevřena nově zřízená poradna pro matky a kojence s působností pro Uherské Hradiště a Staré Město, k nimž později přibyly ještě Jarošov a Mařatice.

„Děti byly rozděleny dle pohlaví. Navštěvují veřejné školy obecné a měšťanské. Ježto většina z nich přichází do útulny z nejhorších poměrů rodinných, jest jejich předběžné vzdělání buď velmi chatrné, nebo žádné. Proto i prospěch ve škole je jen prostřední, ač jsou mezi dětmi i žáci velmi dobří. Doma jsou děti zaměstnány při práci v zahradě, již je po celý rok dost, pochůzkami do města a denní přípravou do školy. V létě se děti koupávaly za dozoru tajemníka a pěstounek v řece Moravě a chodily týdně na vycházky. Celkový zdravotní stav dětí byl velmi dobrý. ‚Ústavní‘ nemoc svrab úplně zmizel a objeví se vždy s příchodem nového dítěte, avšak díky rychlému domácímu léčení brzy zmizí. Občas se objeví katar oční....

Vnitřní zařízení útulny bylo doplněno dlouho očekávaným a nejvyš potřebným elektrickým osvětlením. To zřízeno v říjnu 1922. Na rok 1923 čeká uskutečnění vodovod, koupelna, řádné klosety s kanalizací. V útulně má dvě místnosti poradna pro matky a děti, je v ní kancelář a bydlí jednatel spolku“ (Vítek, 1922, s. 5).

Původně byl dětský domov zbudován pro sirotky, později však soustředil všechnu práci na péči o dítě. V roce 1927 v něm byl zřízen též útulek pro děti od 1 do 3 let.

V roce 1927 byla otevřena v Domově státní poradna Naším dětem. V poradně se dostávalo dětem do 14 let bezplatně lékařské prohlídky, kontroloval se stav výživy a celkový zdravotní stav vůbec. Nemocné děti se odkazovaly do příslušného léčení, matky byly poučovány o tom, co zdraví dětí prospívá a co mu škodí.

Vedle zmíněných institucí byla v Dětském domově poradna pro volbu povolání, kancelář Okresní péče o mládež, Okresního osvětového sboru, útulek pro rodičky. Konaly se zde schůze odborů, výborů a valné schůze.

Z výroční zprávy z roku 1937 vyplývá, že chod domova si vyžádal náklady v celkové výši 46.694,- korun při průměrném počtu 15 dětí. Největších nákladů si vyžádalo stravování dětí, a to 23.000 Kč.

„Děti, které k nám přijdou, bývají často ve velmi špatném tělesném stavu, který vyžaduje dobré a vydatné stravy. Proto jsme zavedli letos teplé svačiny chléb s kávou a každého denního jídla dostanou děti dosyta. Průměrné denní stravné činí 3,51 Kč, šatné a ošetrované 6,73 Kč denně.

Abychom zlepšili domácí hospodářství, chováme vepře. Sběrka potravin vynesla v roce 1937 potravin v ceně 6.809,13 Kč, dřeva 12 m v ceně 720 Kč a jiného paliva v ceně 170 Kč. Jednak dary, jednak koupí jsme získali peří, takže každé dítě má na zimu svou duchnu” (Vítek, 1922, s.6).

Budova Dětského domova v Uherské Hradišti za okupace sloužila Okresnímu a Městskému úřadu, zůstaly pouze dvě místnosti pro Okresní péči o mládež a sociální pomoc. Dětský domov byl přestěhován na Velehrad, odkud se vrátil zpět do Uherského Hradiště 2. srpna 1945.

Z dokladů dochovaných v Okresním archivu v Uherském Hradišti vyplývá, že v letech 1947-1948 Dětský domov spolupracoval s organizací Kanadských unitářů (Unitarian Service Committee of Canada). Z Kanady byly do domova zasílány přídělky potravin a šatstva. Dá se říci, že zde můžeme najít předchůdce adopce na dálku – členové Kanadských unitářů si dle životopisu a fotografie vybrali jedno dítě, s tímto si potom dopisovali a zasílali mu balíčky.

Vybrané zajímavosti z let 1958 – 1989:

- malá skupina 1.-4. třída;
velká skupina 5.-8. třída;
- družba s vojenskou posádkou v Uherském Hradišti;
- února 1962 se chlapci přestěhovali do Dětského domova v Uherském Ostrohu a děvčata z Uherského Ostrohu se přestěhovala do Dětského domova v Uherském Hradišti;
- 3. místo v celostátní soutěži o krásnější dětský domov;
- 1967-1968 proběhla generální oprava – projekt 450 000,-Kč, děti rozděleny do Uherského Ostrohu, Gottwaldov-Lazy, Hodonín - oprava začala 18.listopadu;
- 1968- 1969 generální oprava budovy pro děti od 3 do 18 let, došlo k plynofikaci objektu;
- 1969-1970 v domově jsou už i chlapci, proběhla oprava kanalizace a plotu v celkové částce 120 000 Kč.

V roce 1992, po vzoru našich slovenských sousedů, se konala první přehlídka mladých talentů z dětských domovů pod názvem Nejlepší koncert. Postupem času si tato akce získala příznivce v domovech po celé republice. Od roku 1998 probíhá každoročně 7 regionálních kol, ze kterých jsou vybrány nejlepší příspěvky. Tyto pak se předvádí na celostátní přehlídce.

Dětský domov spolupracuje již od roku 1994 se školou a dětským domovem v Německu, ve městě Mayen-Bernardshof. V rámci této družby jezdí děti z Německa na poznávací výlety k nám a naopak děti z DD v Uherském Hradišti jezdí poznávat krásy Německa a zároveň si trochu procvičit němčinu.

Od ledna 1997 do června 1998 probíhala rozsáhlá rekonstrukce budovy dětského domova, která si vyžádala náklady v celkové výši 24.476.888,50 Kč. Projekt na rekonstrukci budovy zpracovala firma S Projekt Zlín, přestavbu realizovala stavební firma PaPP Uherské Hradiště. Po dobu rekonstrukce byly děti s tetami přestěhovány v náhradních prostorách Na Splávku. V pátek 5.června 1998 byl „nový“ domov slavnostně otevřen.

2.2 Současnost

V roce 1993 získal dětský domov právní subjektivitu. V roce 1995 byl dětský domov z rozpočtové organizace převeden na organizaci příspěvkovou. Až do roku 1997 fungoval dětský domov jako záchytný dětský domov.

2.2.1 Vnitřní organizace a činnost

Účelem zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy je zajišťovat péči nezletilým osobám a to zpravidla ve věku od 3 do 18 let, případně zletilé osobě do 19 let, na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo o předběžném opatření náhradní výchovnou péči v zájmu jeho zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělání. Zařízení může poskytovat plné přímé zaopatření zletilé nezaopatřené osobě po ukončení výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy, připravující se na budoucí povolání, nejdéle však do věku 26 let a to za podmínek sjednaných ve smlouvě mezi nezaopatřenou osobou a zařízením.

Účelem zařízení je předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dítěte nebo narušení jeho zdravého vývoje, zmírňovat nebo odstraňovat příčiny nebo důsledky již vzniklých poruch chování a přispívat ke zdravému osobnostnímu vývoji dítěte.

Dětský domov pečuje o děti podle jejich individuálních potřeb. Ve vztahu k dětem plní zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální. Účelem dětského domova je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování. Tyto děti se vzdělávají ve školách, které nejsou součástí dětského domova.

Do DD jsou umísťovány i děti s mentálním, tělesným, smyslovým postižením, s vadami řeči, popřípadě s více vadami, u nichž byla nařízena ústavní výchova, uložena ochranná výchova nebo nařízenou předběžné opatření, pokud stupeň zdravotního postižení neodpovídá jejich umístění do ústavu sociální péče nebo specializovaného zdravotnického zařízení. Pro tyto děti DD zajistí vhodné podmínky úpravou denního režimu a vybaveností zařízení, jejichž přiměřenost posoudí příslušný lékař pro děti a dorost, s nímž zařízení uzavřelo smlouvu o poskytování zdravotní péče. Dále zajistí odpovídající vzdělávací, terapeutický a sociálně rehabilitační program nebo zabezpečí jejich týdenní pobyt v internátu školy podle typu jejich postižení a prostřednictvím příslušného zdravotnického zařízení i specializovanou zdravotní péči.

V DD jsou vytvářeny podmínky pro účast dětí na náboženské výchově, popř. dodržování náboženských zvyklostí a to podle zájmu dítěte s ohledem na předchozí rodinnou výchovu a na rozumové schopnosti dítěte.

Rodinná skupina je základní organizační jednotkou v dětském domově, kterou tvoří 6 až 8 dětí zpravidla různého věku a pohlaví. Sourozenci se zařazují do jedné rodinné skupiny, výjimečně je možné zařadit do různých rodinných skupin, zejména z výchovných, vzdělávacích nebo zdravotních důvodů.

V současné době je zde umístěno 24 dětí.

V DD je nepřetržitý provoz. Provoz může být dočasně omezen nebo přerušen jen ze závažných důvodů na základě souhlasu ministerstva a za předpokladu, že péče o děti je řádně zajištěna. Péče o děti je povinen zajistit zřizovatel.

2.2.2 Charakteristika a struktura zařízení

DD je rodinného typu, ve kterém se nachází 3 byty (rodinné buňky). Jednotlivé byty tvoří obývací pokoj, jídelna, kuchyň, WC a 5 dětských pokojů (přízemí, 1 patro, půdní vestavba). Mimo byty je zřízena centrální kuchyň v přízemí, kanceláře, šicí dílna, prádelna, sušárna, šatna pro zaměstnance- první patro a v podkroví je zbudována plynová kotelna, 3 malé půdičky pro jednotlivé byty a posilovna. Ve sklepních prostorách se nachází dílna pro údržbáře, 3 místnosti ke skladování věcí k provozu DD a tzv. černá kuchyň k čištění zeleniny, ovoce a 3 sklady k uchování zeleniny, ovoce a ostatních potravin. Součástí DD je garsonka pro chovance starší 18 let, kterým byla ukončena ústavní výchova a nebylo zajištěno jiné ubytování. Tuto možnost mohou využít max. 3 chovanci. K dětskému domovu patří také velká zahrada, 2 garáže, hřiště a dětský oddechový kout.

2.2.3 Personální zabezpečení

Údaje o pracovnících školského zařízení dětského domova v Uherském Hradišti.

Tabulka č. 1 Pedagogičtí pracovníci

	Školní rok 2005/2006		Školní rok 2006/2007	
	počet fyzických osob	přepočtené úvazky	Počet fyzických osob	přepočtené úvazky
Interní pracovníci	12	12	10	10
Externí pracovníci	0	0	0	0

6 pedagogických pracovníků vystudovalo Vyšší odbornou školu, 4 vychovatelky mají střední školu ukončenou maturitní zkouškou.

4 pedagogičtí pracovníci si doplnili své vzdělání studiem DPS obor- vychovatel.

Ředitelka si doplnila vzdělání formou akreditovaného „Funkčního studia vedoucích pracovníků“.

Mimořádné pedagogické aktivity pracovníků:

- členové Federace dětských domovů České republiky (dále jen FICE) – 4 výchovní pracovníci;
- členka výboru FICE – ředitelka DD;
- spolupráce s komisí pro občanské záležitosti – vítání občánků – 2 výchovní pracovníci;
- vedení metodického sdružení DD – návštěva zařízení ústavní výchovy v ČR, výměny zkušeností;
- pořádání již 5.ročníku plaveckých závodů – O putovní pohár;
- člen Komise pro mládež, výchovu a vzdělání – městská rada – 1 výchovní pracovník;

- předsedkyně Oblastní rada odborového svazu pracovníků školství (dále jen OROS) při DD – 1 výchovný pracovník;
- spolupráce s partnerským DD v SRN – Mayen – 2 výchovní pracovníci.

Pedagogičtí pracovníci se zúčastnili těchto akcí:

- neukázněné dítě v předškolním věku;
- seminář k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci (dále jen BOZP) a požární ochraně (dále jen PO);
- kurz první pomoci;
- slaměné ozdoby;
- výtvarné techniky;
- kurz interkulturního vzdělávání;
- internet a práce s elektronickou poštou;
- pracovní činnost – drátkování, vícebarevná batika a slaměné ozdoby;
- příspěvek na úhradu péče poskytované dětem v zařízeních pro výkon ústavní výchovy (dále jen ÚV) a ochranné výchovy (dále jen OV).

V rámci vzdělávacích seminářů při Federaci dětských domovů ČR (FICE) získali 3 pedagogičtí pracovníci osvědčení :

- uplatňování práv a povinností dětí při jejich výchově v zařízeních náhradní rodinné péče;
- krize autority ve výchově, respektovat a být respektován.

Z řad správních zaměstnanců absolvovali 2 zaměstnanci:

- školení hygienického minima;
- stravování – kritické body HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point), hygienické předpisy, poznatky z kontrol;
- krajská porada ke stravování.

Vedoucí zaměstnanci se zúčastnili denních i vícedenních seminářů:

- příspěvek na úhradu péče poskytované dětem v zařízeních pro výkon ÚV a OV;
- celostátní setkání řídicích pracovníků;
- kurz interkulturního vzdělávání pro pedagogické pracovníky DD a VÚ;
- mezinárodní konference o prevenci společensky nežádoucích jevů ve školách a školských zařízeních;
- školení BOZP a PO;
- školení řidičů referentských vozidel;
- seminář ředitelů škol a školských zařízení zřizovaných Zlínským krajem;
- funkční studium vedoucích pracovníků škol a školských zařízení;
- seminář FICE – Uplatňování práv a povinností dětí při jejich výchově v zařízeních náhradní rodinné péče;
- seminář FICE – Právní aspekty činnosti v zařízeních pro výkon ÚV a OV.

Pedagogičtí pracovníci působí na děti v nerovnoměrně rozvržené pracovní době (9 týdenní cyklus) v osvědčeném systému služeb – ve směnném provozu. O jednu výchovnou skupinu se starají 3 aprobovaní vychovatelé. Noční služby vykonávají dva asistenti pedagoga. Tento systém usiluje o kladný vývoj koncepčních a organizačních změn DD v dlouhodobém programu výchovy, založeném na alternativních metodách rodinné výchovy.

Stále častěji do DD přichází děti ze sociálních důvodů. Rodiče nemají práci ani finanční prostředky, aby zvládali výchovu na patřičné úrovni. DD se často setkává s dětmi, které přichází do zařízení již v pubertě, což je dosti pozdní čas na výchovu či převýchovu, děti se stále častěji odmítají podřídit autoritě. Stále větší procento dětí přichází do DD s poruchami chování či mentální retardací, často je doprovází nezáměr rodiny či její úplná rezignace. Spolupráce s rodinou je mnohdy velmi obtížná, jestliže je k tomu ještě připojeno vymáhání příspěvků na úhradu péče, nastává neřešitelný problém jak pro rodiče, tak pro DD samotný. Vzhledem k tomu, že tuto problematiku řeší sociální pracovníce, bylo zapotřebí tuto funkci zřídít alespoň na částečný úvazek. Taktéž díky poruchám chování i kombinovaným vadám u dětí je stále třeba odbornějšího přístupu, což zabezpečuje psycholog.

Současný společenský rozvoj ovlivnil i výchovu v DD, tzn., že děti se podílejí více na rozhodování i organizování dění v domově. Děti se schází s pedagogickými pracovníky každý měsíc na kruhu rodinné skupiny, kde společně řeší problematiku soužití v DD, svá přání a rozhodují o účasti na společných akcích.

V domově pracuje i protidrogový koordinátor- metodik práce se sociálně patologickými jevy ve školství. Věnuje se primární prevenci, tj. předcházení nežádoucím jevům, úrazům a nemocem. Zabývá se nežádoucími formami chování, zaměřuje se na konkrétní rizika jako jsou návykové látky (tabakismus, drogy,alkohol atd.). Týká se také zdravého životního stylu, besed, seminářů, výstav a dalších speciálních programů. Každý školní rok je zpracováván program, který začleňuje různá témata jako jsou alkoholismus, tabakismus, drogová problematika, šikana, rasismus, gambling, xenofobie, intolerance, týrání a zneužívání, výchova k rodičovství. Témata jsou obměňována a aktivně se zapojují i děti z DD, hlavně ti starší, kteří už mají první zkušenosti s mnohým, což je postupně probíráno. Charakteristickými znaky sociálně patologických jevů jsou disfunkční rodina, následné umístění dětí do ústavní výchovy, nevhodně trávený volný čas a další. To může mít za následek poruchy chování, ztotožňování se s nevhodnými vzory chování, závislosti různého charakteru až kriminalitu dětí. Toto vše by se za pomoci odborníků dalo za určitých podmínek korigovat, avšak DD není schopen zabránit existujícím příčinám patologických jevů.

Je proto v silách zaměstnanců zařízení předávat dětem dostatek lásky, citu, porozumění a trpělivosti, který by mohl neutralizovat jádro patologické osobnosti dítěte.

2.2.4 Umístění a zařazení dětí

Děti do DD přichází na základě předběžného opatření nebo nařízení ústavní výchovy. Zařazují se do rod. buněk tak, aby skladba dětí byla co nejoptimálnější (tzn. zastoupena věkem od 3 do 18 let, popř. do ukončení profesní přípravy).

Tabulka č. 2 Celkový charakter skladby dětí:

Kapacita zařízení	24
Evidenční stav	24
Počet výchovných skupin / rodinných buněk	3
Počet svěřenců fyzicky přítomných na zařízení	20
Počet svěřenců na útěku	0
Počet svěřenců s prodlouženým pobytem u rodičů	0
Počet svěřenců s nařízenou ústavní výchovou	19
Počet svěřenců umístěných na předběžné opatření	1
Počet svěřenců na dohodu do ukončení přípravy na povolání	0
Počet svěřenců na základě dohody s rodiči	0
Počet svěřenců v péči DPA, DPL	5
Počet svěřenců v péči neurologa	0

Tabulka č. 3 Věkové složení dětí:

Mateřská škola	1
Základní a Speciální školy	10 +5
Studenti	3
Uční	5

Tabulka č. 4 Rozvrstvení ve skupinách či rodinných buňkách:

Skup./byt	počet dětí	1 – 5 let	6 – 11 let	12 – 15 let	16 a více	Dívky/ chlapci
I.	8	1	1	3	3	3 / 5
II.	8	0	2	5	1	4 / 4
III.	8	0	2	2	4	4 / 4
Celkem	24	0	5	10	8	11 / 13

2.2.4.1 Organizace dne v dětském domově

Výchovná činnost vychází z potřeb dětí, řídí se režimem dne s přizpůsobením provozu co nejlíže k rodinnému modelu výchovy.

Program dne v DD:

4,30	Individuální budíček pro jednotlivce, zejm. učně
6,15- 7,00	Ranní vstávání, hygieny, úklid bytu
7,00- 7,30	Snídaně, umývání nádobí, odchod do školy
11,30-13,30	Oběd v DD
12,00-15,00	Postupný příchod dětí ze školy
14,00-15,00	Rekreační a zájmová činnost mladších dětí
12,00-15,00	Postupný příchod dětí ze školy
Do 16,00	Příprava na vyučování, sebezvědomovací činnost
15,30-16,00	Svačina, umývání nádobí
16,00-18,00	Rekreační, zájmová činnost a pracovní dle týdenních plánů výchovné

	činnosti
18,00-18,30	Večeře, mytí nádobí, úklid jídelny
18,30-19,30	Individuální činnosti, denní hodnocení dětí
19,30-20,30	Osobní hygiena, příprava ke spánku
20,30-21,30/22,00/	Sledování TV, četba knih, individuální činnosti-starší děti

Sobotní a nedělní rozvrhy si vychovatelky upravují dle potřeby tak, aby nebyl narušen provoz DD a bezpečnost dětí.

Pomoc dětí a mládeže v DD

Děti se úměrně svému věku a svým možnostem zapojují do prací v DD (úklid bytových jednotek, chodeb, jídelny, okolí DD atd.).

Řídí se zákoníkem práce- práce zakázané mladistvým.

Úspěchy dětí:

- 1 dívka získala od Nadačního fondu manželů Klausových – týdenní intenzivní kurz jazyka anglického v Irsku – Dublin;
- nadační fond Plaváček- provedl výběrové řízení v rámci projektu „Vítr do plachet“ – vybral talentované dítě, které bude sponzorovat – 1 dívka plavání.

4 děti byly zařazeny do projektu Střediska náhradní rodinné péče – Peníze pro život“ (Účelem je rozvoj vzdělanosti, informovanosti, jistoty v oblasti hospodaření s vlastními finančními prostředky, hospodaření ve vlastní domácnosti, schopnosti zajistit si vlastní bydlení po odchodu z DD, zaměstnání apod.) 2 týdenní bloky.

Významné mimoškolní aktivity dětí:

- vystoupení v Penzionu pro důchodce – 2x - 3x ročně;
- kulturní pásmo – vítání občánků – při Městském úřadu Uherské Hradiště;
- účast na Nejmilejším koncertě – regionální kolo;
- účast na plaveckých závodech + pořádání;

- účast na volejbalových turnajích;
- účast na atletických závodech;
- účast na výtvarných soutěžích;
- tvorba a publikace literárních příspěvků do časopisu Zámeček;
- sportovní kroužky – fotbal;
- kroužek informatiky;
- při Domě dětí a mládeže (dále jen DDM) - pro menší děti – Šikulka a Žabka;
- při Základní umělecké škole (dále jen ZUŠ) – hra na klávesy, zpěv;
- volejbalový kroužek;
- turistický kroužek.

Zapojení DD do rozvojových programů

Dětský domov spolupracuje již od roku 1994 se školou a dětským domovem v SRN, ve městě Mayen – Bernardshof. Nejedná se vůbec o formální vztahy. Děti byly na poznávacím pobytu procvičování německého jazyka již poněkolikáté, německé děti zase u nás. Poslední návštěva se uskutečnila v dubnu loňského roku, děti z DD v Uherském Hradišti pojedou do SRN v letošním roce. Byl vypracován a za pomoci města Uherské Hradiště financován projekt pro týdenní pobyt partnerských dětí se zaměřením na ekologii a historii.

Za vzájemnou spolupráci v oblasti komunálního partnerství získal DD Uherské Hradiště ocenění od ministra Porýní – Falcka – Waltera Zuberera ve městě Mainz. Byl vypracován projekt pro týdenní pobyt dětí ze SRN se zaměřením na ekologii.

Dětský domov v Uherském Hradišti vychází z koncepce, týkající se cílů:

1. základní cíl:

- poskytování ústavní výchovy. Vytváření podmínek pro vzdělávání dětí, komunikaci mezi lidmi a samostatný vstup do života;
- rozvíjet osobnost jedince, aby byl schopen samostatně myslet, svobodně se rozhodovat, toto vše v souladu s uznávanými životními a mravními hodnotami.

Prostředky k dosažení cíle:

- individuální vzdělávací program- program rozvoje osobnosti dítěte (zde jsou rozpracovány i cíle hodnotové, orientované k formování osobnostních rysů a mravních vlastností dítěte).

Klima prostředí:

- zaměřovat se na celkové kulturní prostředí jednotlivých výchovných skupin i vnitřních prostor DD, na kvalitu řízení (všechny složky včetně ředitel DD) a na systém mezilidských vztahů. Tímto jsou dány základy komunikace mezi sebou samým i ostatními.

Organizace dětského domova:

- mít vypracovaný organizační řád DD se všemi kompetencemi a organizační dokumentací DD (vnitřní řád DD, pracovní řád a jeho součásti), neustále je inovovat, aby odpovídaly skutečným potřebám DD;
- při vlastním organizování prosazovat osobní zodpovědnost a zainteresovat, dále autoritu, která vychází z osobních profesionálních kvalit. Vedle vztahu nadřízenosti a podřízenosti uplatňovat i další formy komunikace/ informace, rady, výměna názorů apod.).

Zájmová činnost:

zájmová činnost bude přirozenou součástí výchovně vzdělávacího programu. Zaměří se především na:

- volnočasové aktivity (sportovní kroužky i organizované TJ, zájmové kroužky pořádané jednotlivci nebo DDM, ZŠ apod.);
- další výchovy, jako je sexuální, protidrogová, dopravní (což je i součástí minimálního preventivního programu);
- využití multifunkčního hracího koutku, venkovního hřiště a zahrady.

Dětský domov a veřejnost:

- velmi intenzivní spolupráce se školou- poskytování objektivních informací o dítěti;

- spolupráce s rodiči- zasílání informací písemně 2x ročně o prospěchu a chování dítěte, o jeho mimoškolních aktivitách i úspěších i neúspěších, v krajních mezních situacích- informace písemně ihned;
- spolupráce s úřady (OSPOD, Městský úřad, Policie, Nadace, Krajský úřad, odbornými lékaři apod.).

Trendy:

v souvislosti se současnými trendy se dětský domov zaměří:

- na výpočetní techniku, aby všem dětem byl k dispozici na každé výchovné skupině ke studijním účelům minimálně 1 ks počítač a za účelem hraní – 1 ks počítač;
- aby byl zprovozněn internet ve školním roce 2006/2007 na všech výchovných skupinách;
- prezentace školy- vytvoření vlastního portálu na stránkách www ve školním roce 2006/2007 (otevření se veřejnosti);
- intenzivní práce všech pedagogických pracovníků- ovládnutí uživatelsky výpočetní techniku;
- zpracování všech zpráv o dítěti na počítači.

2.2.5 Organizační struktura

Personální zabezpečení: mimoškolní činnost je zajišťována pedagogickými pracovníky (ředitel, vychovatelé).

Provoz DD je dále personálně zajištěn nepedagogickými pracovníky- účetní, pracovníky kuchyně, pracovníky údržby, hospodynkami, sociální pracovníci a pracovníky sociální péče.

Veškerou činnost v DD řídí ředitelka. Je statutárním orgánem DD a má právo jednat jménem DD. Zástupce statutárního orgánu je zároveň i vedoucí vychovatel.

Za úroveň pedagogické práce v době nepřítomnosti ředitelky odpovídá zástupce statutárního orgánu. Má pravomoc dávat všem zaměstnancům závazné pokyny.

2.2.5.1 Organizace výchovně-vzdělávacích činností v zařízení

Děti v DD jsou rozděleny do 3 výchovných skupin v počtu 6-8 dětí (od 1.1.2005 počet dětí v DD 24).

O každou výchovnou skupinu pečují tři pedagogičtí pracovníci, kteří se střídají dle aktuálního rozpisu služeb. Noční službu slouží jeden pracovník sociální péče, který se stará o 3 výchovné skupiny.

2.2.5.2 Organizace vzdělávání dětí

Vzdělání dětí se odvíjí od jejich zařazení do daného typu školy- Mateřské školy (dále jen MŠ), Základní škola UNESCO, Speciální školy, Střední odborné školy (dále jen SOŠ) a Střední odborné učiliště (dále jen SOU), Odborné učiliště (dále jen OU) a Praktické školy.

U dětí školou povinných nastává každodenní příprava na vyučování, důsledná kontrola školních dokumentů a písemností, osobní účast pedagogických pracovníků na třídních schůzkách, popř. telefonický kontakt se školou.

2.2.5.3 Organizace zájmových činností

Výchovná skupina se zaměřuje ve své činnosti na poznávání osobnosti dítěte. Poznatky využívá pro rozvoj sociálních vztahů a charakterových vlastností dítěte. Pro naplnění těchto úkolů používá různých forem a metod výchovy, sociálního učení, specifických forem z psychoterapie. Konkrétně jsou úkoly jednotlivých skupin řešeny plány výchovné činnosti. Tyto formy práce doplňuje práce v kroužcích při Domě dětí a mládeže v Uherském Hradišti, které jsou vybírány dle vlastního zájmu dětí. Některé děti navštěvují sportovní oddíly při TJ v Uherském Hradišti, aktivně funguje již po několik let turistický kroužek p. Bočka pod záštitou ORLA. Součástí mimoškolní činnosti je duchovní správa zajišťována zástupci církve, integrativní práce v oblasti sociálního začleňování do života.

Děti se zúčastňují akcí sportovních, kulturních, uměleckých a oddechových činností místního, oblastního i celorepublikového významu. Stalo se již tradicí, pořádání plaveckých závodů pro celou Moravu a Slezsko.

System prevence sociálně patologických jevů

System prevence sociálně patologických jevů se řídí minimálním preventivním programem schválených pro daný školní rok, na jehož plnění se podílí všichni pracovníci DD. Pracov-

níkem pro koordinaci prevence a boje proti sociálně patologickým jevům v chování a jednání dětí je pověřený vychovatel- koordinátor a preventista, ten zpracovává minimální preventivní program, který schvaluje ředitelka. Preventista svou činnost koordinuje na vysoké úrovni - besedy s MUDr. Frýbortovou, s policisty, s protidrogovými aktivisty, se zaměstnanci HELPU.

2.2.5.4 Povinná dokumentace DD

Tato dokumentace je dána zákonem č. 109/2002 Sb. a tvoří ji:

- vnitřní řád;
- roční plán výchovně vzdělávací činnosti;
- týdenní programy výchovně vzdělávací činnosti v Deníku rodinné skupiny;
- jednací protokol;
- osobní dokumentace dětí, a to spis sociální pracovnice a osobní list v DD, kniha denní evidence DD;
- kniha úředních návštěv;
- kniha ostatních návštěv včetně evidence návštěv a korespondence osob odpovědných za výchovu;
- matrika DD.

DD vede navíc:

- kroniku;
- deník výchovné skupiny;
- zápisy z pedagogických rad a zápis z provozních porad;
- osobní spisy zaměstnanců DD;
- hospodářskou dokumentaci dle příslušných právních norem.

2.2.5.5 Plánování práce v DD

Základní dokumenty plánování v DD tvoří:

- plán práce DD;

- program rozvoje osobnosti dětí;
- týdenní plány rodinných skupin;
- plán hospitací a kontrol.

2.2.5.6 Organizace vzdělávání dětí

Děti dochází do všech typů škol. Děti mladšího školního věku navštěvují základní školy a speciální školy v Uherském Hradišti, totéž platí i pro děti staršího školního věku. Do DD jsou umísťovány s nejrůznějším postižením dle závěrů Pedagogicko-psychologické poradny (dále jen PPP) či příslušného Speciálně pedagogického centra (dále jen SPC), je k dispozici škola pro děti s více vadami, která sousedí s DD.

Děti předškolního věku navštěvují MŠ Komenského nebo Speciální MŠ na Revoluční.

Všechny děti provází před vstupem do školy pedagogicko psychologickým vyšetřením v PPP na posouzení školní zralosti. O odklad školní docházky žádá DD jen s písemným souhlasem zákonného zástupce.

Vzdělávání dětí po ukončení povinné školní docházky řeší DD individuálně s každým dítětem. Děti, které se nemohou rozhodnout, prochází vyšetřením profesní orientace při Úřadu práce nebo při Pedagogicko-psychologické poradně, účastní se dnů otevřených dveří jednotlivých typů škol.

Budoucí profesi si děti vybírají svobodně. Přihlášku ke studiu podepisuje zákonný zástupce nebo dává plnou moc.

Se školami jedná ve věcech zásadní důležitosti ředitelka, v běžných záležitostech sociální pracovnice nebo vychovatelé.

Nepřítomnost dětí ve škole omlouvá sociální pracovnice nebo vychovatel, potvrzení do žákovských nebo studijních průkazů ředitelka nebo vychovatel.

2.2.6 Práva a povinnosti dětí

Dítě má právo:

- na zajištění plného přímého zaopatření;
- na rozvíjení tělesných, duševních a citových schopností a sociálních dovedností;

- na respektování lidské důstojnosti;
- na společné umístění se svými sourozenci, nebrání-li tomu závažné okolnosti;
- na vytváření podmínek pro dosažení vzdělání a pro přípravu na povolání v souladu s jeho schopnostmi, dovednostmi a nadáním;
- na svobodu náboženství;
- být seznámeno se svými právy a povinnostmi;
- účastnit se činnosti v rámci výchovného programu s výjimkou zákazu či omezení v rámci opatření ve výchově;
- obracet se se žádostmi, stížnostmi a návrhy na ředitele a pedagogické pracovníky;
- vyjádřit svůj názor na zamyšlená prováděná opatření, která se ho dotýkají;
- požádat o osobní rozhovor a uskutečnit osobní rozhovor s pověřeným zaměstnancem orgánu sociálně-právní ochrany dětí, zaměstnancem České školní inspekce a to bez přítomnosti dalších osob;
- být hodnoceno a odměňováno a ke svému hodnocení se vyjadřovat;
- na informace o stavu svých úspor či pohledávek;
- na udržování kontaktu s osobami odpovědnými za výchovu a to formou korespondence, telefonických hovorů a osobních návštěv;
- přijímat v zařízení v DD se souhlasem pedagogického pracovníka návštěvy osob;
- opustit samostatně se souhlasem pedagogického pracovníka DD za účelem vycházky, pokud se jedná o dítě starší 7 let věku (výjimku tvoří děti s nižší intelektovou kapacitou a menší prostorovou orientací-dle jejich aktuálního zdravotního stavu).

Ředitel má přítom právo:

- být přítomen při otevření listovní nebo balíkové zásilky dětem, pokud je důvodné podezření, že zásilka má z výchovného hlediska závadný obsah nebo by mohla ohrozit zdraví či bezpečnost dětí a uschovat ji na dobu omezenou dnem propuštění dítěte z DD;

- převzít od dítěte do dočasné úschovy cenné předměty, finanční hotovost převyšující výši kapesného a předměty ohrožující výchovu, zdraví či bezpečnost dětí-musí být písemně zdokumentováno;
- zakázat z vážných výchovných důvodů pobyt dítěte u osob odpovědných za výchovu, popř. u osob blízkých, a to nejdéle na 30 dnů v období následujících 3 měsíců;
- žádat dítě o poskytnutí dokladů o jeho příjmech.

Dítě má povinnost:

- dodržovat předpisy a pokyny k ochraně bezpečnosti a zdraví, s nimiž bylo řádně seznámeno;
- plnit ustanovení vnitřního řádu DD;
- poskytnout na výzvu ředitele doklady o svých příjmech (výplaty, odměny za práci apod.);
- předat do úschovy na výzvu ředitele předměty ohrožující výchovu, zdraví a bezpečnost, při ukončení pobytu v DD musí být tyto předměty dítěti nebo osobě odpovědné za výchovu vydány.

Všichni pedagogičtí pracovníci DD používají odměn i výchovných opatření vždy po dobrém zvážení i objektivním zhodnocení všech příčin a důsledků projevu dítěte.

Má-li odměna nebo výchovné opatření výchovně působit, je nutné. Aby dítě i celý kolektiv byl přesvědčen o správnosti odměny nebo výchovného opatření. Každý přestupek dítěte musí být objektivně přešetřen. Vždy musí být dítěti i celému kolektivu včas sděleno rozhodnutí o udělení opatření včetně řádného zdůvodnění.

Při šetření přestupku a jednání o něm je vždy přítomen ten pedagogický pracovník, při jehož službě došlo k jednání dítěte, jenž má být odměněno či napomenuto. V závažnějších případech je nutno konzultovat problém s ředitelkou zařízení či její zástupkyní.

Ředitelka uděluje odměny a výchovná opatření s vědomím pedagogického pracovníka, při jehož službě k řešené situaci došlo.

Veškerá výchovná opatření i odměny udělená dítěti se zapisují do formuláře Opatření ve výchově, která je součástí osobního spisu dítěte.

V případě snížení kapesného, zákazu vycházky či jiného přestupku je o tomto sepsán protokol, který se po signování vychovatelem, dítětem a ředitelkou založí do osobního spisu.

Opatření ve výchově

Za prokázané porušení povinností může být dítěti:

- odňata výhoda v DD;
- ústní napomenutí ve skupině;
- sníženo kapesné v rozsahu stanoveném zákonem;
- omezeno trávení volného času mimo zařízení;
- omezení zájmové činnosti, návštěvy kina, programu televize apod.;
- odňata možnost zúčastnit se činnosti nebo akce organizované DD;
- zakázány návštěvy s výjimkou návštěv osob odpovědných za výchovu, osob blízkých a to na dobu nejdéle 30 dnů v období následujících 3 měsíců;
- opatření lze ukládat podmíněně se zkušební dobou až na 3 měsíce;
- přeřazení do jiného zařízení se souhlasem dětského diagnostického ústavu v Brně + pedagogické rady.

Za příkladné úsilí a výsledky při plnění povinností nebo za příkladný čin může být dítěti:

- prominuto předchozí kázeňské opatření;
- udělena věcná nebo finanční odměna do výše 1.000,- Kč;
- zvýšeno kapesné v rozsahu stanoveném zákonem;
- povolena mimořádná návštěva kulturního zařízení, mimořádná vycházka nebo přiznaná jiná osobní výhoda ředitelkou;
- zábavy, diskotéky navštěvují děti starší 16 let – do 24 hodin., výjimku v času povoluje kmenová vychovatelka za odměnu.

Dítě je za svou činnost, kterou vykonává v DD i mimo něj hodnoceno a to převážně slovní formou. Zvláštní formou hodnocení jsou písemná sdělení a zprávy pro soudy a orgán sociálně právní ochrany, které zpracovává ředitelka a sociální pracovnice na základě informací od vychovatelek.

Dítě je hodnoceno:

- neprodleně po splnění či nesplnění zadaného úkolu;
- v rámci každodenního hodnocení jednotlivců či skupiny;
- na měsíčním sezení výchovných skupin;
- v rámci písemných sdělení soudům a orgánům sociálně právní ochrany.

Kritéria vyplácení kapesného svěřencům DD

Chování dětí hodnotí vychovatelé denně. Vedou si písemnou formou závažné přestupky i kladné hodnocení dětí – spisy dětí.

1x měsíčně uspořádají kruh rodinné skupiny, kde děti samy sebe hodnotí, popřípadě navzájem. Na tomto sezení jsou zodpovězeny i dotazy či stížnosti vhozené do schránky důvěry, která je umístěna na veřejném místě na chodbě v 1. patře a je dostupná všem dětem. S těmito dotazy či připomínkami je seznámen i koordinátor za práva dětí a ředitel DD, který se snaží případný dotaz náležitě vysvětlit či sjednat nápravu. Závěr provede kmenová vychovatelka veřejnou ústní formou.

Při vyplácení kapesného je brán zřetel na:

1. zneužívání návykových látek (nejnižší kapesné);
2. pravidelnou docházku dětí do ZŠ, SŠ, SOU, OU, pracoviště i do DD;
3. nerespektování vnitřního řádu DD;
4. chování, zapomínání pomůcek, domácích úkolů do škol;
5. snahu v přípravě na vyučování;
6. předkládání žákovských a učňovských knížek k podpisu;

Pozitivně se hodnotí:

- pomoc a práce dětí pro rodinnou skupiny a DD;
- reprezentace DD na veřejnosti;
- účast a umístění v soutěžích;
- pomoc s malými dětmi na rodinné skupině.

Výše kapesného:

- do 6 let – 45,- Kč;
- 6 – 10 let – 105,- Kč;
- 10 – 15 let – 180,- Kč;
- 15 – 19 let – 270,- Kč.

Společné pro všechny věkové kategorie:

- narozeniny – 300,- Kč;
- jmeniny – 200,- Kč.

Vánoční dárek + mimořádné události:

- do 6 let – 500,- Kč;
- do 10 let – 650,- Kč;
- do 15 let – 800,- Kč;
- do 26 let – 950,- Kč.

2.2.7 Příprava na vstup do života

Dětský domov Uherské Hradiště realizuje několik forem práce s dětmi při přípravě na vstup do života. Dovršením 18 let si dítě dětského domova v Uherském Hradišti podá písemnou žádost s doporučením dětského domova na bytový odbor v místě svého bydliště nebo v místě DD. Většinou probíhají jednání mezi zástupci města a vedením dětského domova, kde získávají předběžný příslib na přidělení bytu. Pokud není možnost získat bydlení od města Uherské Hradiště, snaží se DD společně se sociální pracovníci OSPOD zajistit bydlení v Domě na půli cesty v příslušném městě nebo v původní rodině – pokud jsou zde vyhovující podmínky a nebo v centru sociální prevence.

Jako další možnost pomoci při zajištění bydlení se osvědčilo DD ubytování v garsoniére, která patří k domovu. Jedná se o samostatnou bytovou jednotku 2+1 s veškerým vybavením a samostatným vchodem. Má podobu startovacího bytu, kde mohou bydlet děti starší 17 let samostatně. Podmínky způsobu užívání jsou stanoveny vnitřním řádem dětského domova.

Nadace manželů Klausových nabídla DD možnost využití projektu pro děti od 14 – 18let. Cílem tohoto projektu je shromažďování finančních prostředků ve prospěch dětí, kterým

by tyto prostředky měly po dosažení zletilosti a opuštění DD usnadnit vstup do života. Těchto prostředků bude využito ve prospěch získání bydlení či ubytování po odchodu z DD. Dětem, které mají svůj vlastní příjem (sirotčí důchod, mzda) se peníze ukládají na stavební spoření, které je také využito na zajištění bydlení.

Děti starší 17 let se zařazují do projektu Nadace Jana Pivečky, děti se zúčastňují 3 denního semináře, získávají „Slabikář“, který obsahuje základní data a informace – tzv. teorie v kapse (tréninkové programy, modelové situace, profesionální nácvik pravidel, nácvik asertivity, vyplňování tiskovin apod.). V současné době se DD zapojil do podobného programu Střediska náhradní rodinné péče, který je určen opět starším dětem, které mají v brzké době opustit DD. Projekt pod názvem „Peníze pro život“ a „Start do života“, je to cesta k osamostatnění po odchodu z DD.

V současné době probíhá výstavba startovacích bytů, které vzniknou po rekonstrukci jednoho z objektů kasáren.

V případě životního selhání má dítě možnost po vzájemné dohodě získat dočasné ubytování v garsoniére DD.

Všechny děti, které již DD opustily, odcházely do zajištěného bydlení. Vždy se DD podařilo využít některou z možností a to tak, aby bylo dítě co nejvíce spokojeno.

Tím ovšem vztahy DD a dítěte nekončí. I nadále si můžou děti přijít popovídat, pro radu i pro pomocnou ruku.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 PLÁN VÝZKUMU

Účel výzkumu

Tento výzkum by měl pomoci osvětlit přístup dnešní společnosti vůči dětem z dětských domovů obecně. Je zaměřen hlavně na emoční složku postoje vzorku dospělých obyvatel Uherského Hradiště k dětem z dětského domova v Uherském Hradišti. Zajímaly mě i vztahy, které obyvatelé k těmto dětem zaujímají, ale i to, zda by si dítě z dětského domova adoptovali, zda-li by si adoptovali i sourozence, dítě romského původu či postižené dítě.

Výzkumný problém

Hlavní problém výzkumu: „Jaké jsou postoje obyvatel Uherské Hradiště vůči dětem z dětského domova?“

Tento problém jistě není tak jednoduchý, neboť naše postoje jsou ve vzájemné interakci s našimi zvyky a motivy, které mohou být více či méně proměnlivé.

Druh výzkumu

Jedná se o kvantitativní, popisný problém. Nebudu ověřovat hypotézy, spíše mě zajímá, jaké postoje obyvatelé k dětem z dětského domova zaujímají, jejich vztah k těmto dětem.

Postoj - poměrně stálá, trvalá tendence jednat či reagovat určitým způsobem na okolí i na sebe sama, pozice vůči světu, součást osobnosti. Postoje jsou determinovány kulturním zázemím, rodinou, osobními zkušenostmi.

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zmapování stavu ve městě Uherské Hradiště.

Výzkumný vzorek

Aby ve výběrovém souboru byly zastoupeny všechny věkové kategorie ve stejném poměru jako v základním souboru (tedy v celé populaci), bylo nejvhodnější použít metodu stratifikovaného náhodného výběru.

Náhodným výběrem jsem si ve městě Uherské Hradiště vybrala 300 respondentů (157 žen a 143 mužů). Tito respondenti mi vyplnili připravený dotazník.

Metoda výzkumu

Použila jsem dotazník (viz příloha I.) s několika položkami. Otázky jsem zaměřila na míru zájmů obyvatel Uherského Hradiště k dětskému domovu, na vztah k dětem z dětského domova a na zkoumání roviny osobních zkušeností dotázaných s dětmi z dětského domova.

V prvních 7 otázkách dotazníku respondenti měli možnost zvolit jednu z pěti alternativ na škále: zcela souhlasím- částečně souhlasím- nevím- částečně nesouhlasím- zcela nesouhlasím. V otázkách č. 8-15 potom volili jednu z možných odpovědí.

Způsob zpracování dat

Je možné škály nechat v nezpracované podobě a srovnávat mezi sebou (jak kdo hodnotil stejné jevy). Při hromadném zpracování počítáme:

- kolik procent lidí přisoudilo místo na konkrétních polohách škály;
- vypočítá se průměr – střední hodnota (spočítá se, kolik lidí volilo jednotlivé odpovědi, přiřadí se koeficient k jednotlivým škálám, pak se vynásobí koeficient s počtem lidí a vydělí se to počtem celkových respondentů).

Odborný přínos

Výsledky mé práce by mohly být cenné pro odbornou veřejnost. Ráda bych svůj výzkum publikovala v Zámečku, což je časopis vydávaný dětskými domovy v České republice.

O výsledky mé práce projevila zájem i paní ředitelka z dětského domova v Uherském Hradišti.

Svůj výzkum jsem realizovala i v dětském domově v Uherském Hradišti, kde jsem všem vychovatelkám připravila dotazník (viz příloha II.), ve kterém jsem se zaměřila na zjišťování informací a názorů vychovatelek na děti z dětského domova a na dětský domov.

Jelikož do dětského domova v Uherském Hradišti docházím a strávila jsem zde i praxi, nemusela jsem se zde představovat, paní ředitelka i vychovatelky mi vyšly vstříc.

Výzkum by mohl být užitečný pro veřejnost, která o dětských domovech a o dětech z dětského domova moc neví a ráda by se dozvěděla o těchto dětech více, jak žijí, a jakým způsobem jsou děti v dětském domově v Uherském Hradišti vychovávány.

4 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ

4.1 Vyhodnocení dotazníků pro veřejnosti v Uherské Hradiště

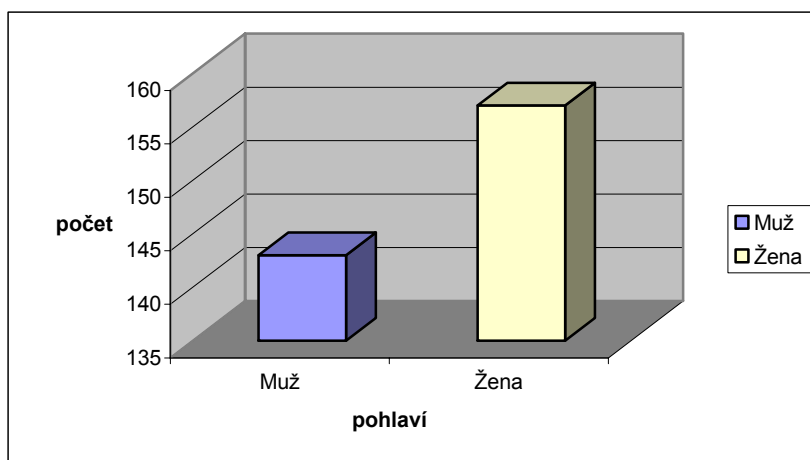
Svůj výzkum jsem prováděla ve městě Uherské Hradiště, kde se nachází i zmiňovaný dětský domov. V Uherském Hradišti jsem náhodně zastavila 300 respondentů, kteří mi vyplnili již připravený dotazník. Cílem bylo zmapování názorů různých věkových skupin obyvatel Uherského Hradiště na vztah k dětem z dětského domova v Uherském Hradišti.

Nejprve jsem zjišťovala pohlaví a věkové složení respondentů.

Jste:

- Muž
- Žena

Graf č. 1 Poměr mužů a žen

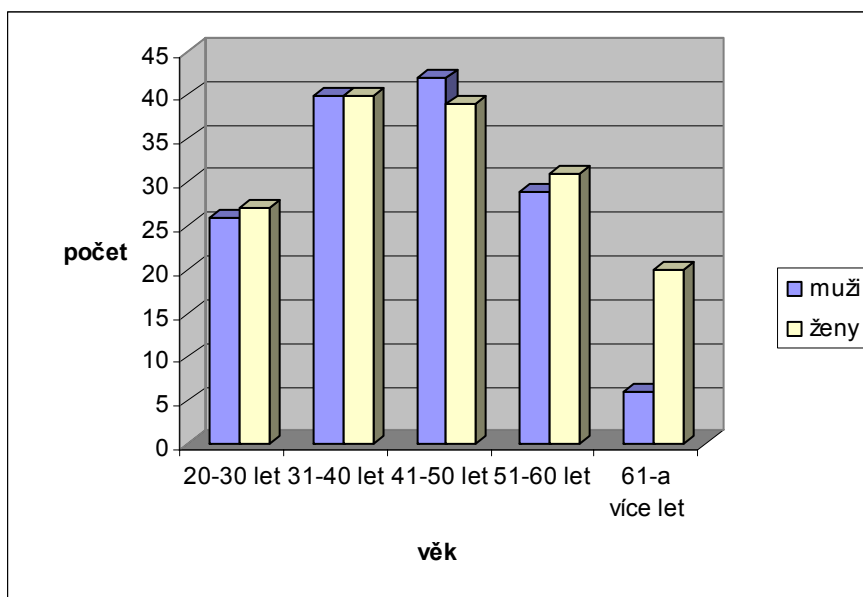

Ze 300 respondentů dotazník vyplnilo 143 mužů (48 %) a 157 žen (52 %).

Věk:

- 20 – 30 let
- 31 – 40 let
- 41 – 50 let
- 51 – 60 let
- 61 – a více let

Graf č. 2 Věkové složení respondentů

Největší zastoupení mužů bylo ve věkovém složení 41-50 let (což je 42 mužů, procentuální zastoupení 29 %).

U žen bylo největší zastoupení ve věku 31-40 let (což je 40 žen, procentuální zastoupení 25 %).

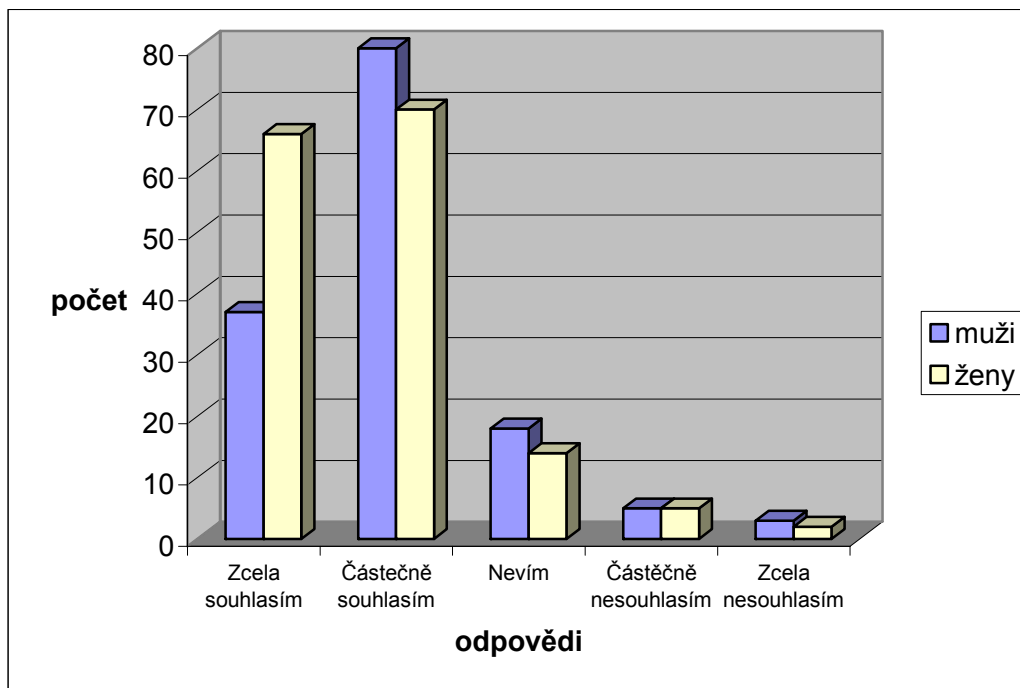
Druhé největší zastoupení u mužů bylo ve věku 31-40 let (40 respondentů, 28 %) a u žen ve věku 41-50 let (39 respondentek, 25 %).

4.1.1 Otázka číslo 1.

Děti se mají v dětském domově lépe, než u rodičů, kteří neplnili svou rodičovskou odpovědnost :

zcela souhlasím - částečně souhlasím - nevím - částečně nesouhlasím - zcela nesouhlasím

Graf č. 3

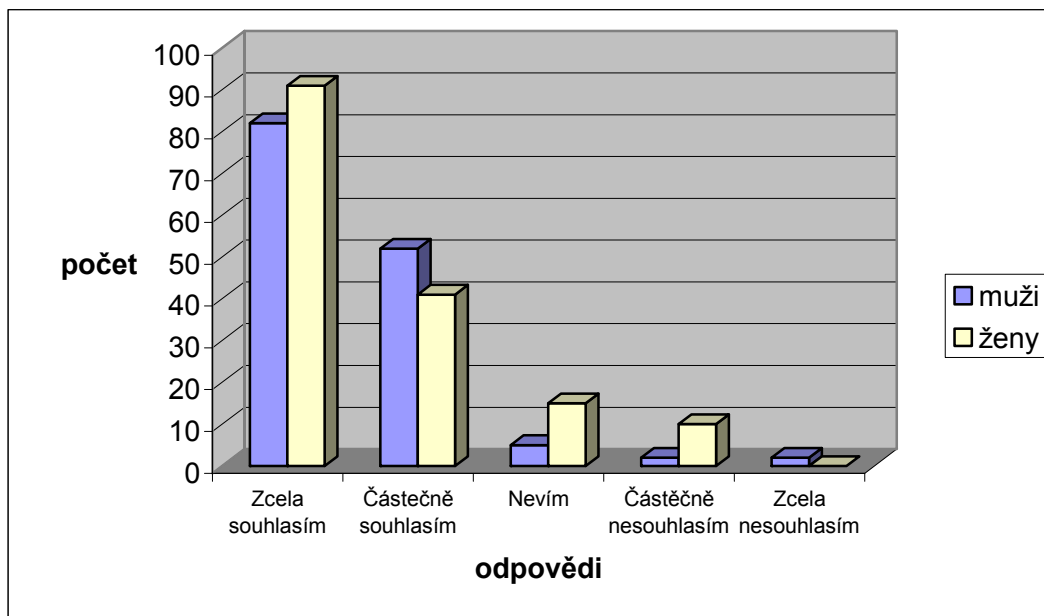
Z grafu je patrné, že s touto otázkou „částečně souhlasilo“ 80 (56 %) mužů a 70 žen (45 %). 37 mužů (26 %) a 66 žen (42 %), zcela souhlasilo“.

4.1.2 Otázka číslo 2.

Děti z dětského domova by měly být vychovávány v rodinách:

zcela souhlasím - částečně souhlasím - nevím - částečně nesouhlasím - zcela nesouhlasím

Graf č. 4

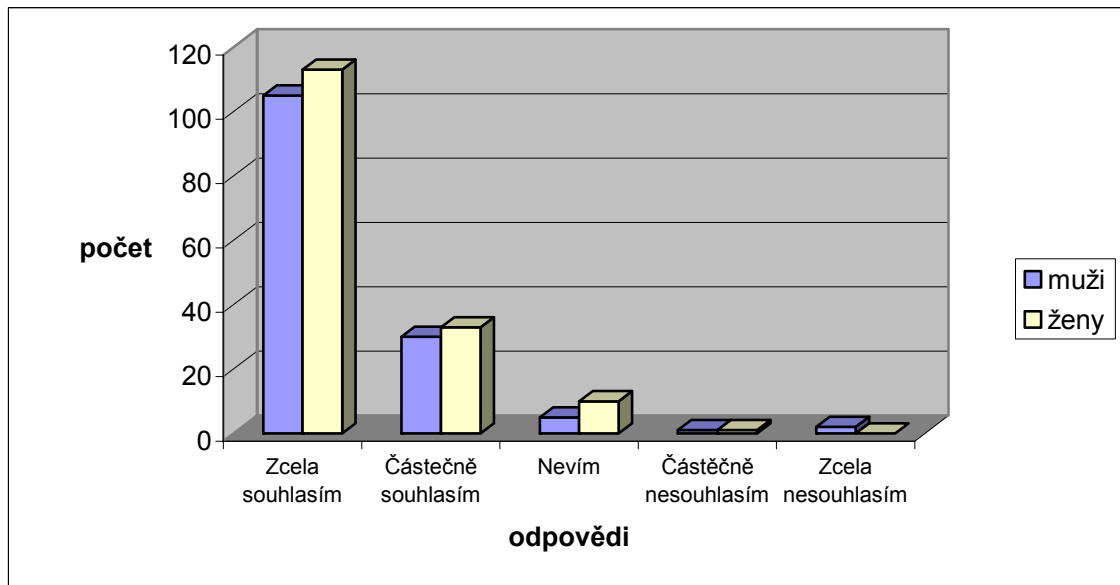
82 mužů (57 %) a 91 žen (58 %) „zcela souhlasilo“, že děti by měly být vychovávány v rodinách. 52 mužů (36 %) a 41 žen (26 %) „částečně souhlasilo“. 2 muži nesouhlasili.

4.1.3 Otázka číslo 3.

Děti z dětského domova by měly být více dávány k adopci:

zcela souhlasím - částečně souhlasím - nevím - částečně nesouhlasím - zcela nesouhlasím

Graf č. 5

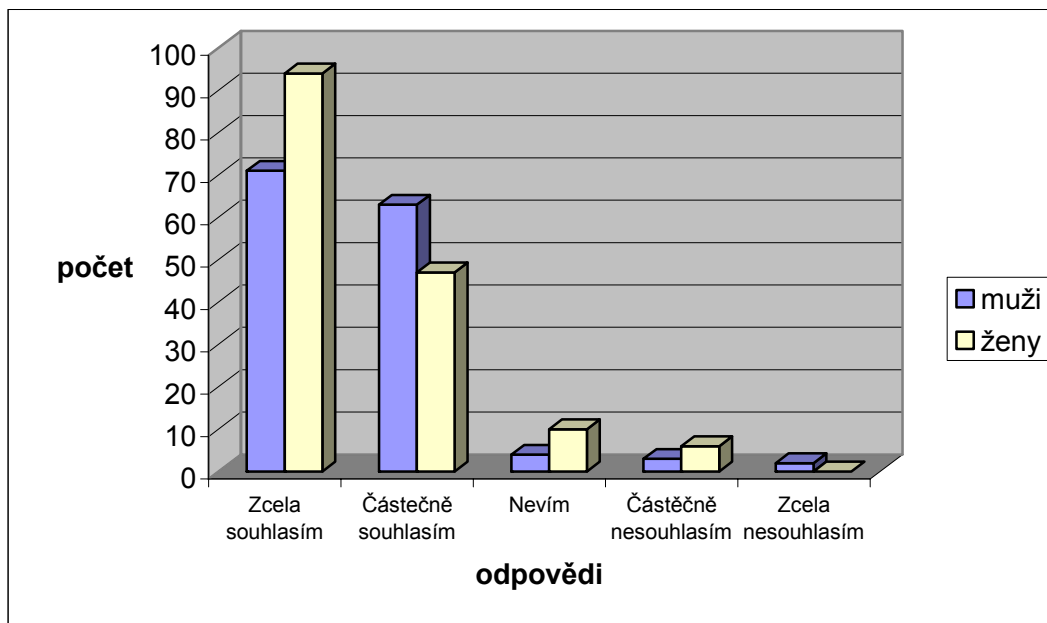
105 mužů (73 %) a 113 žen (72 %) „zcela souhlasilo“, že by měly být děti z dětských domovů více dávány k adopci. 30 mužů (21 %) a 33 žen (21 %) „částečně souhlasilo“, aby děti z dětských domovů byly dávány více k adopci. 2 muži opět „zcela nesouhlasili“.

4.1.4 Otázka číslo 4.

Dětem z dětského domova chybí rodinné zázemí a vše s tím související:

zcela souhlasím - částečně souhlasím - nevím - částečně nesouhlasím - zcela nesouhlasím

Graf č. 6

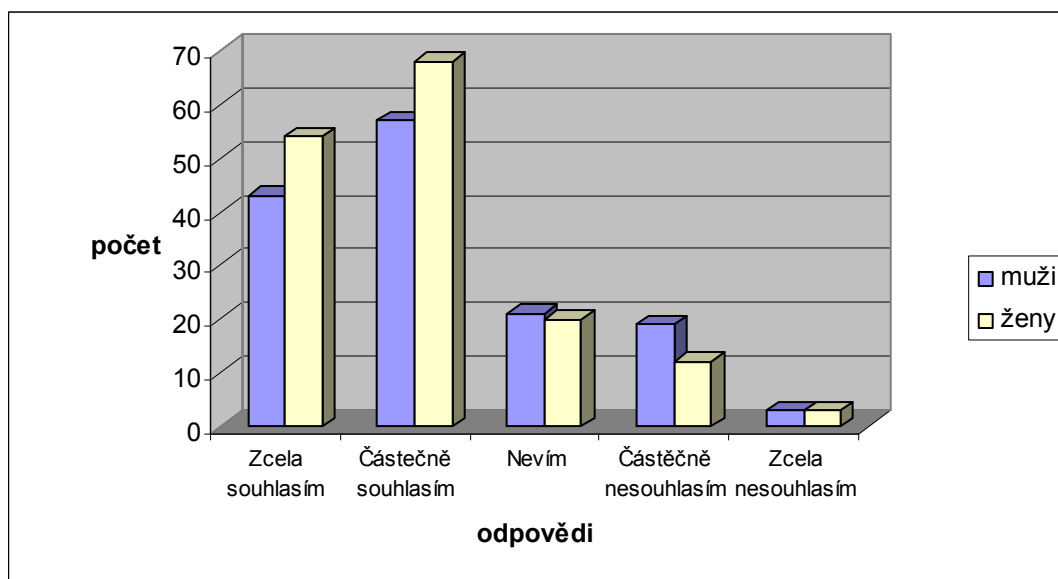
Z výsledků v grafu je patrné, že 71 mužů (50 %) a 94 žen (60 %) „zcela souhlasilo“, že dětem z dětského domova chybí rodinné zázemí a vše s tím související. 63 mužů (44 %) a 47 žen (30 %) „částečně souhlasilo“ s tím, že dětem z dětského domova chybí rodinné zázemí a vše s tím související. Ostatní, kteří volili odpověď „částečně nesouhlasím“ a „zcela nesouhlasím“ si myslí, že děti mají v domově úplně vše a tety vychovatelky jim dávají tu samou lásku, jako dětem rodiče v „normálních rodinách“.

4.1.5 Otázka číslo 5.

Dítě, které vyrůstá v dětském domově, je tím na celý život poznamenané:

zcela souhlasím - částečně souhlasím - nevím - částečně nesouhlasím - zcela nesouhlasím

Graf č. 7

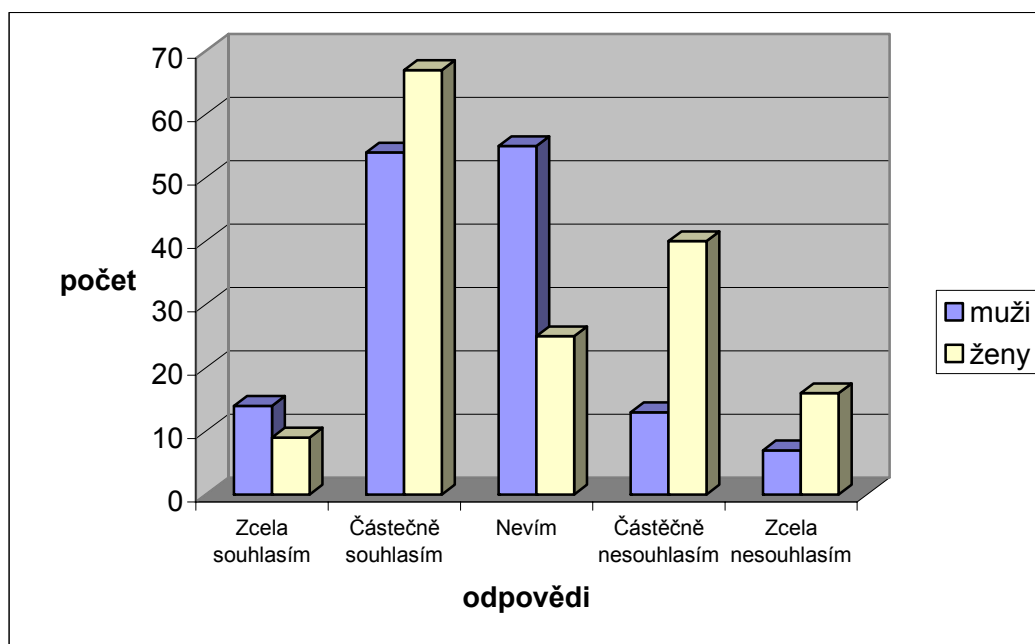
43 mužů (30 %) a 54 žen (34 %) „zcela souhlasilo“ s tím, že dítě, které vyrůstá v dětském domově, je tím na celý život poznamenané. Nejvíce lidí, 57 mužů (40 %) a 68 žen (43 %) zakroužkovalo odpověď „částečně souhlasím“. I tady se odpovědi respondentů rozcházely, někteří respondenti, kteří volili odpověď „zcela souhlasím“, znají člověka, nebo dítě (vyrůstající v dětském domově), které se nedokázalo přizpůsobit podmínkám v „normální“ rodině.

4.1.6 Otázka číslo 6.

Děti vyrůstající v dětském domově více páchají trestnou činností:

zcela souhlasím - částečně souhlasím - nevím - částečně nesouhlasím - zcela nesouhlasím

Graf č. 8

54 mužů (38 %) „částečně souhlasilo“, že děti vyrůstající v dětském domově více páchají trestnou činností, 55 mužů (38 %) zakroužkovalo „nevím“.

Největší zastoupení u žen (u 67 respondentek, což činí 43 %) byla odpověď „částečně souhlasím“, naproti tomu 40 žen (25 %) zakroužkovalo „částečně nesouhlasím“.

Respondenti souhlasující s touto otázkou vycházeli z toho, že se v nedávné době řešil případ chlapce z dětského domova v Uherském Hradišti, který opakovaně kradl v nákupním centru.

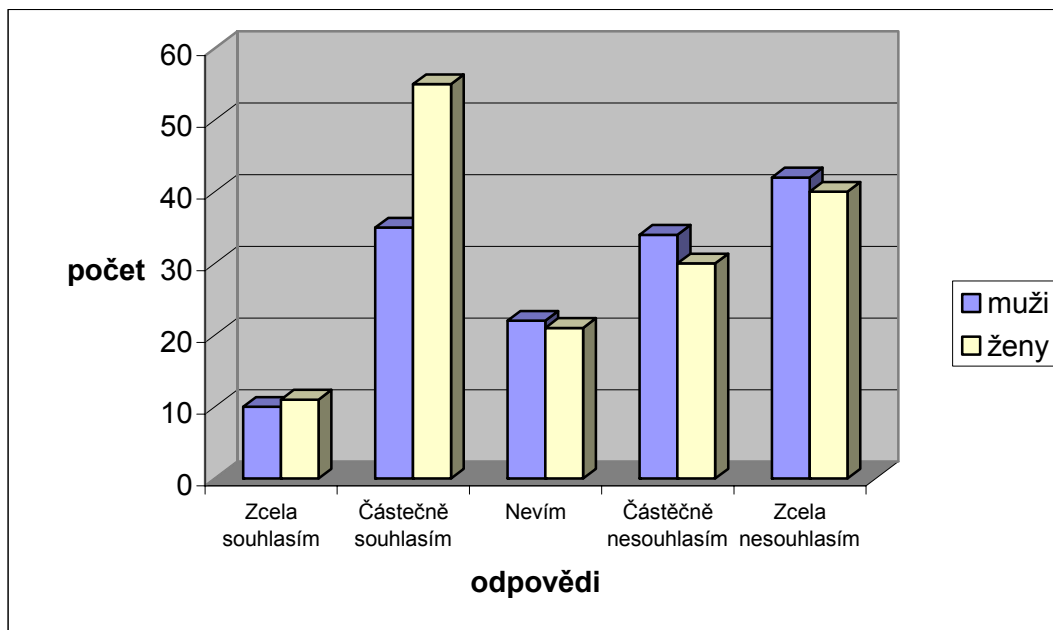
Je pravda, že i děti z dětského domova páchají trestnou činností, ale není to tak, že by všechny děti z dětského domova kradly či páchaly trestnou činností.

4.1.7 Otázka číslo 7.

Děti vyrůstající v dětském domově nejsou schopny v budoucnu vést plnohodnotný rodinný život:

zcela souhlasím - částečně souhlasím - nevím - částečně nesouhlasím - zcela nesouhlasím

Graf č. 9

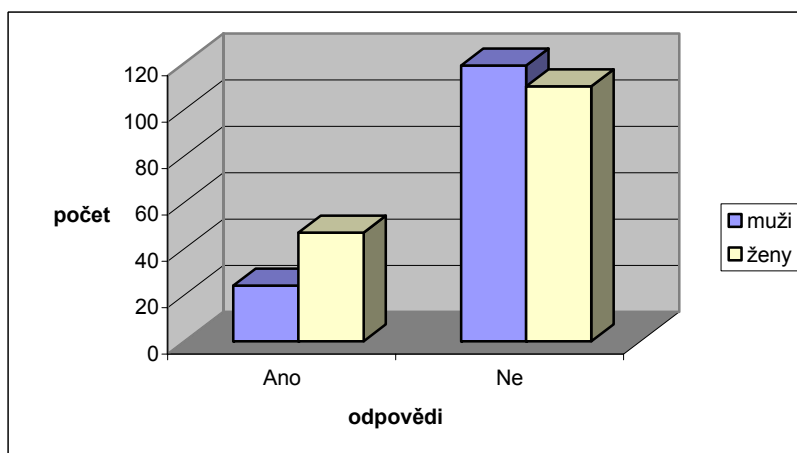
U další otázky byla nejčastější odpovědí „částečně souhlasím“, že děti vyrůstající v dětském domově nejsou schopny v budoucnu vést plnohodnotný rodinný život, kde ji zakroužkovalo 35 mužů (25 %) a 55 žen (35 %). Druhá nejčastější odpověď u mužů byla „částečně nesouhlasím“ (34 respondentů, 24 %) a u žen byla druhá nejčastější odpověď „zcela nesouhlasím“ (40 respondentek, 26 %).

4.1.8 Otázka číslo 8.

Zajímám se o děti z dětského domova:

ano – ne

Graf č. 10

U otázky číslo 8, zajímám se o děti z dětského domova, souhlasilo 24 mužů (17 %) a 47 žen (30 %). 119 mužů (83 %) a 110 žen (70 %) uvedlo, že se o děti z dětských domovů nezajímají.

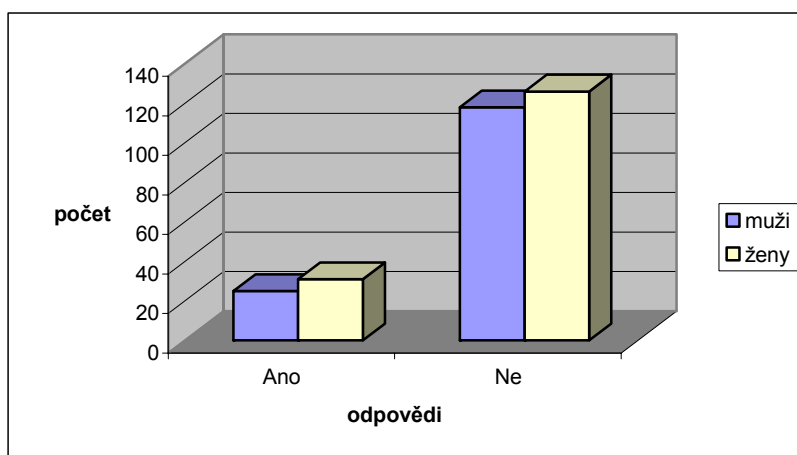
Respondenti, kteří se uvedli, že se o děti z dětského domova nezajímají, dodali, že mají vlastní děti či vnuky, a tak je cizí děti už nezajímají.

4.1.9 Otázka číslo 9.

Přispívám na děti z dětského domova:

ano – ne (pokud ano, jak – peněžní hotovost – dárky – oblečení – hračky – jiné)

Graf č.11

Jen malé zastoupení mužů (25, což činí 17 %) a žen (31, 21 %) uvedlo, že přispívá na děti z dětského domova, a to tak, že dárky, hotovostí a oblečením.

118 mužů (83 %) a 126 žen (80 %) na děti z dětského domova nepřispívá.

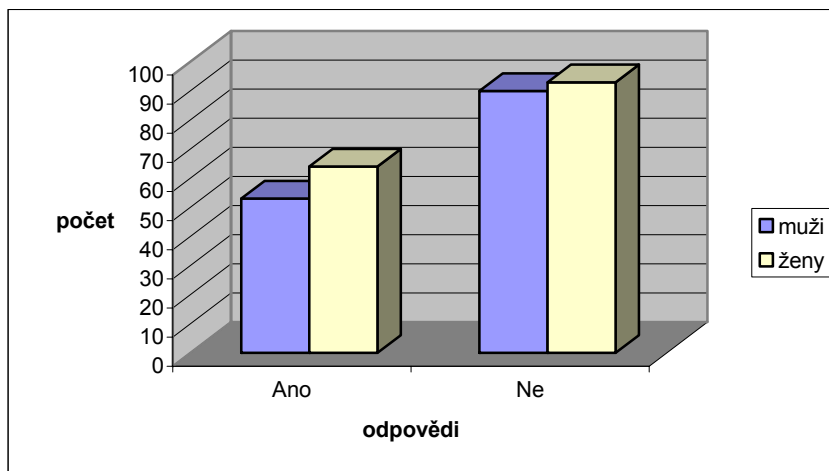
Někteří respondenti nepřispívají i z toho důvodu, že se velmi zřídka objevují různé sbírky na děti z dětského domova. Jinak by i docela rádi přispěli, ale aby nesli oblečení či hračky přímo do domova dětem, tak na to nemají povahu.

4.1.10 Otázka číslo 10.

Znám se s dítětem (dětmi) z dětského domova:

ano – ne

Graf č. 12

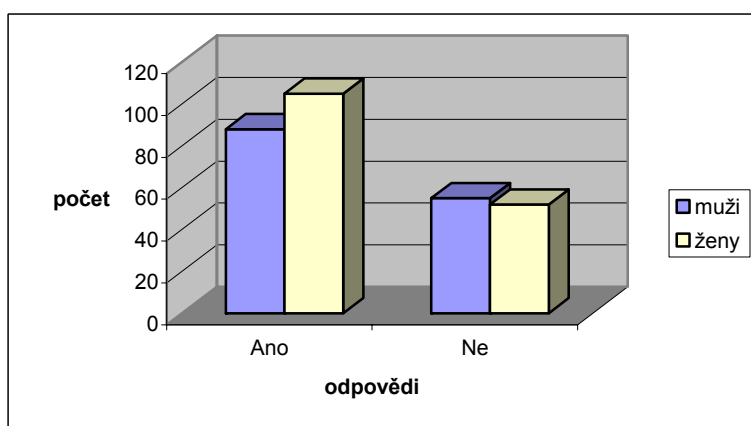
S dítětem z dětského domova se zná 53 mužů (37 %) a 64 žen (41 %).
90 mužů (63 %) a 93 žen (59 %) žádné dítě z dětského domova nezná.

4.1.11 Otázka číslo 11.

Znám rodinu, která dítě z dětského domova adoptovala, či mají dítě svěřené do pěstounské péče:

ano – ne

Graf č. 13

88 mužů (62 %) a 105 žen (67 %) uvedlo, že zná rodinu, která dítě z dětského domova adoptovala, či mají dítě svěřené do pěstounské péče.

55 mužů (38 %) a 52 žen (33 %) žádnou takovou rodinu nezná.

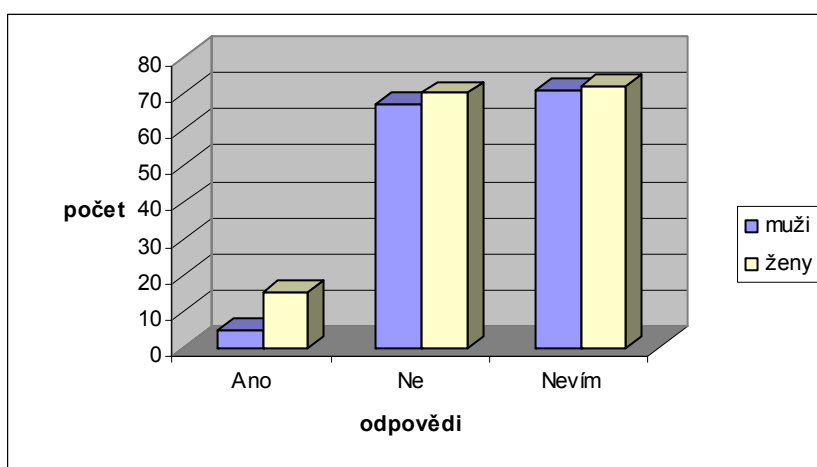
Z čísel na grafu vyplývá, že se najde i v dnešní době hodně rodin, které rády dítě z dětského domova adoptují.

4.1.12 Otázka číslo 12.

Sám (- a) bych měl (- a) zájem vychovávat dítě z dětského domova:

ano – ne – nevím

Graf č. 14

U otázky, kdy jsem se ptala, zda by oni sami měli zájem vychovávat dítě z dětského domova, byla nejčastější odpověď „nevím“. (71 mužů, což činí procentuální zastoupení 50 % a 72 žen – 46 %). 67 mužů (47 %) a 70 žen (45 %) by zájem neměli. Pouze 5 mužů a 15 žen by si dítě z dětského domova adoptovalo.

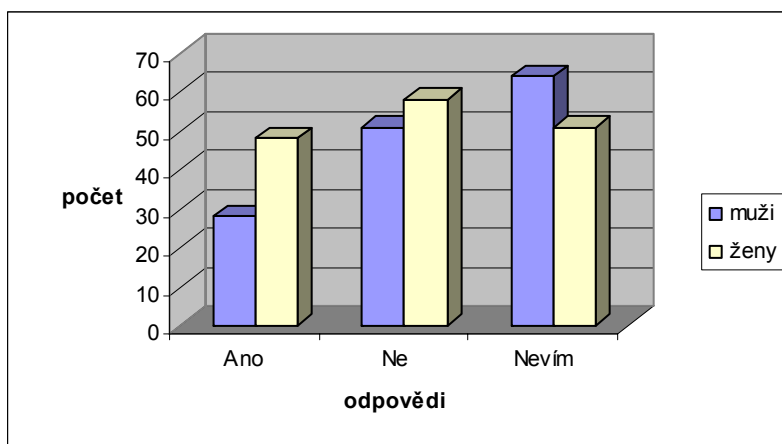
Odpověď „nevím“ většinou dávali respondenti, kteří by si dítě z dětského domova přisvojili za předpokladu, že by nemohli mít své vlastní, ale vždy je to otázkou pro oba z páru, ne jen pro jednoho.

4.1.13 Otázka číslo 13.

Pokud byste měl(- a) zájem, vzal (- a) byste si i sourozence:

ano – ne – nevím

Graf č. 15

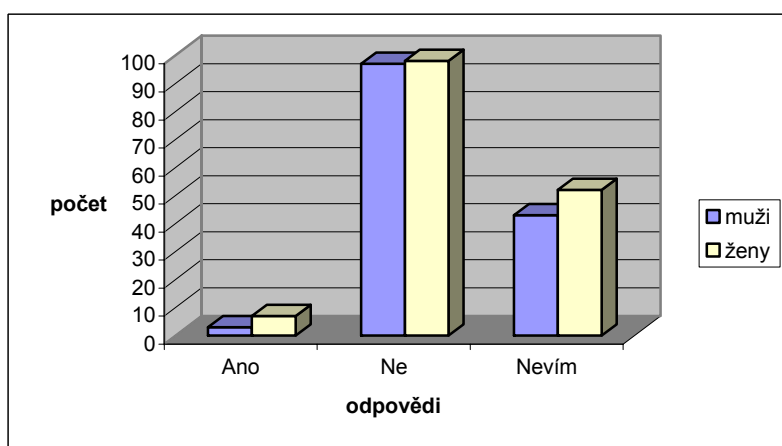
28 mužů (19 %) a 48 žen (31 %) by si adoptovalo i sourozence, pokud by měli o adopci zájem. Odpověď „ne“ zakroužkovalo 51 mužů (36 %) a 58 žen (37 %).

4.1.14 Otázka číslo 14.

Přijal (- a) byste i romské dítě:

ano – ne – nevím

Graf č. 16

Romské dítě by přijalo jen 3 muži a 7 žen.

97 mužů (68 %) a 98 žen (62 %) by romské dítě z dětského domova nepřijalo.

43 mužů a 52 žen zakroužkovalo odpověď „nevím“.

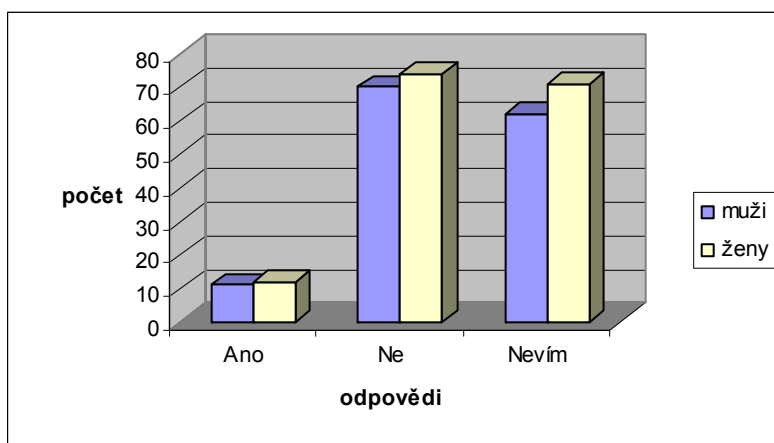
U téhle otázky byla odpověď většinou jednoznačná, u většiny hrál roli předsudek, že romské dítě má v sobě zakořeněné své geny a i správná výchova to nedokáže změnit.

4.1.15 Otázka číslo 15

Přijal (- a) byste i handicapované dítě:

ano – ne – nevím

Graf č. 17

Handicapované dítě by přijalo 11 mužů a 12 žen.

70 mužů (49 %) a 74 žen (47 %) by takové dítě nepřijalo.

Odpověď „nevím“ volilo 62 mužů (43 %) a 71 žen (45 %).

U téhle otázky se respondenti zamýšleli, jak obtížné by to pro rodinu a pro ně bylo, pokud by si přisvojili postižené dítě.

Svou roli hrály i malé příspěvky od státu na postižené dítě.

4.2 Vyhodnocení dotazníků pro vychovatelky v dětském domově v Uherském Hradišti

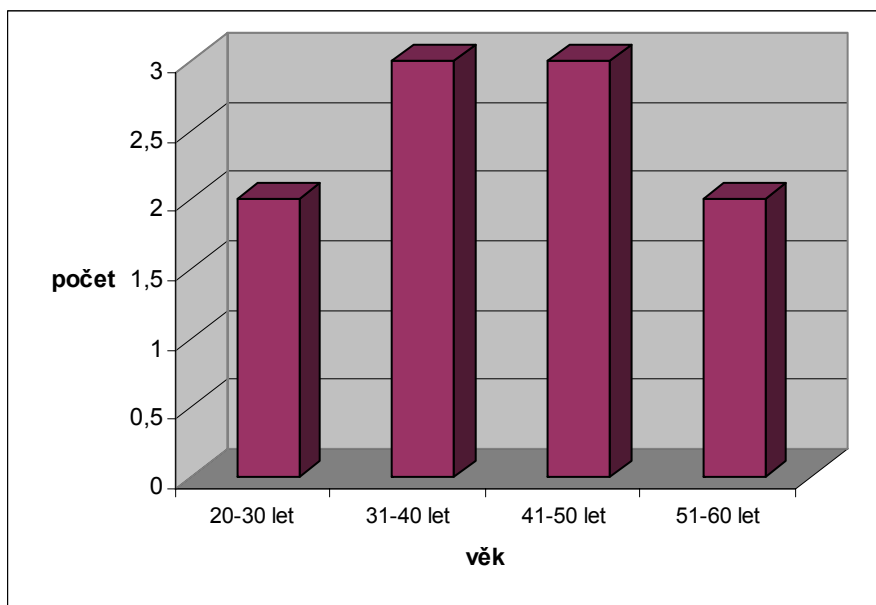
Dotazník vyplnilo 10 vychovatelek z dětského domova v Uherském Hradišti. Nejprve jsem zjišťovala jejich věkové složení a nejvyšší dosažené vzdělání, aby si čtenář mohl utvořit lepší představu, dále následují jednotlivé otázky.

4.2.1 Otázka číslo 1.

Věk respondentek

- 20 – 30 let
- 31 – 40 let
- 41 – 50 let
- 51 – 60 let

Graf č. 18 Věkové složení respondentek

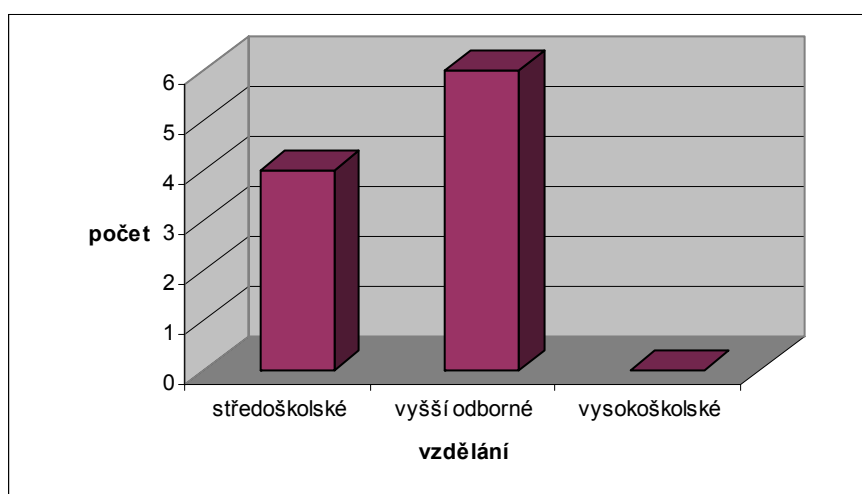
Věkové složení respondentek se pohybuje v rozmezí : 20 – 60 let.

4.2.2 Otázka číslo 2.

Nejvyšší dosažené vzdělání

- středoškolské
- vyšší odborné
- vysokoškolské

Graf č. 19 Nejvyšší dosažené vzdělání vychovatelek v dětském domově

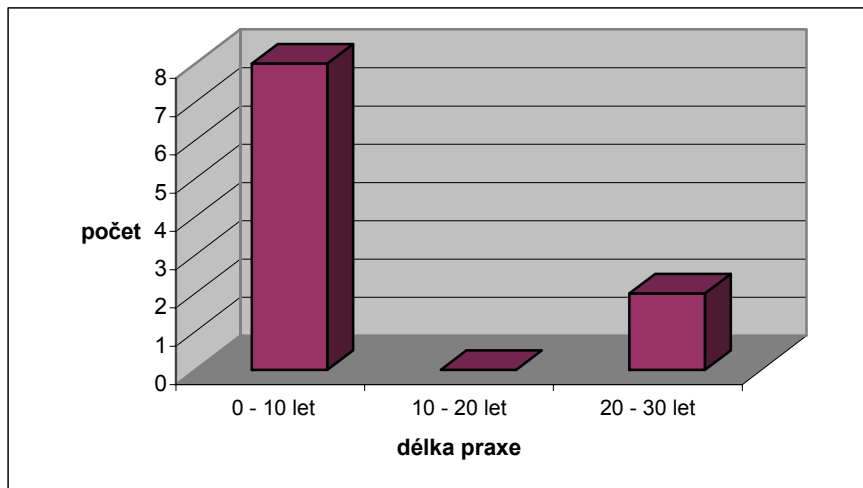

Nejvíce respondentek vystudovalo vyšší odbornou školu, jejich procentuální zastoupení činí 60 %. 4 respondentky vystudovaly střední školu ukončenou maturitní zkouškou, což činí 40 %. Žádná z respondentek nemá vysokou školu.

4.2.3 Otázka číslo 3.

Délka Vaší praxe v dětském domově:

Graf č. 20 Délka praxe vychovatelek v dětském domově

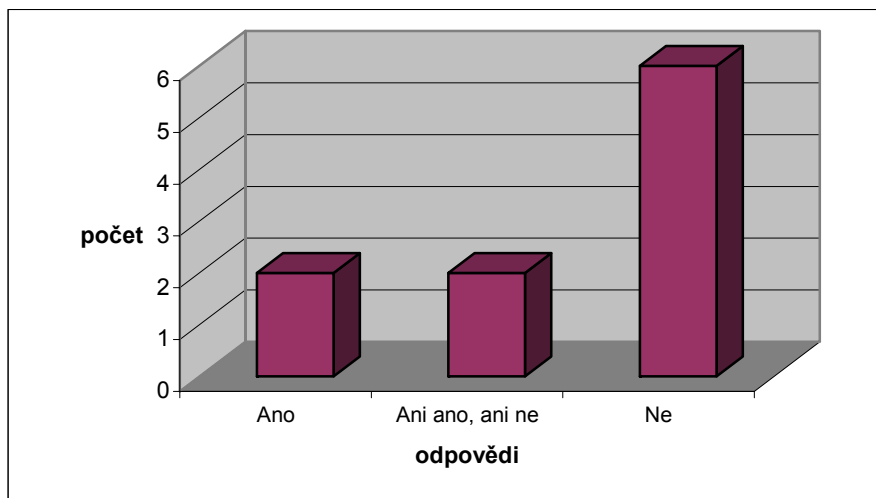
Délka praxe u 8 respondentek je do 10 let, procentuální zastoupení činí 80 %. Pouze u 2 respondentek je délka praxe 20-30 let.

4.2.4 Otázka číslo 4.

Zastáváte názor, že dětský domov dokáže dítěti nahradit rodinu? Svou odpověď, prosím, zdůvodněte.

- Ano
- Ani ano, ani ne
- Ne

Graf č. 21

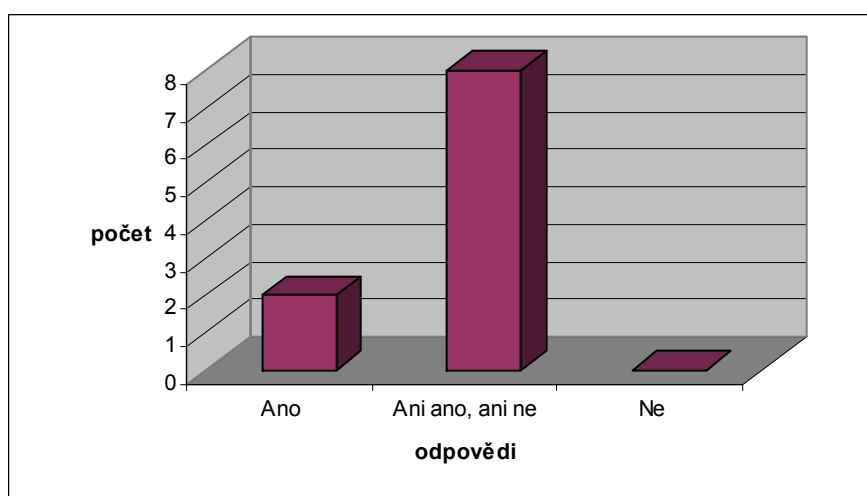
Nejvíce vychovatelek v dětském domově zastává názor, že dětský domov nedokáže dítěti nahradit rodinu (celkem 6 respondentek, tzn. 60 %). Svoje stanovisko odůvodnily tvrzením, že nemůžou vzniknout dokonalé citové vazby dítěte k jedné osobě, jelikož se v dětském domově střídají vychovatelky na směnách. Tím je znemožněno společné prožívání důležitých okamžiků v životě dítěte a také z tohoto důvodu nelze zajistit jednotné výchovné působení na dítě. V širším slova smyslu dětský domov nedokáže dítěti nahradit specifické rodinné prostředí. Stejnou měrou jsou zastoupeny odpovědi „ano“ a „ani ano, ani ne“ (každou z těchto variant uvedly 2 respondentky). Zdůvodnění sporné odpovědi „ani ano, ani ne“ byla různá, ale ve své podstatě zahrnovala stejnou základní myšlenku. Úloha a role matky a otce v rodině jsou nenahraditelné, ale pokud rodiče neplní základní funkce rodiny, stává se rodina dysfunkční a pro dítě je lepší jakákoli forma náhradní péče. Dětský domov tedy může uspokojovat potřeby dítěte pocházejícího z neutěšených poměrů lépe než jeho nefungující rodina. Faktem však zůstává, že lásku rodičů nelze ničím nahradit. Vychovatelky, které si myslí, že dětský domov dokáže dítěti nahradit rodinu, své stanovisko odůvodňují tvrzením, že dítě je v dětském domově vychovááno po všech stránkách a má možnost vytvořit si zde citové vazby.

4.2.5 Otázka číslo 5.

Myslíte si, že dětský domov dostatečně připraví dítě na jeho budoucí život? Svou odpověď, prosím, zdůvodněte.

- Ano
- Ani ano, ani ne
- Ne

Graf č. 22

Z výsledků v grafu je patrné, že většina vychovatelek z dětského domova zvolila na danou otázku odpověď „ani ano, ani ne“ (celkem 8 respondentek, což činí 80 %). Nejčastějším odůvodněním této sporné odpovědi bylo, že je snahou dětského domova připravit děti na budoucí život, ale přesto jsou tyto děti nesamostatné, jelikož se hodně věcí řeší za ně. V dětském domově dostává dítě v podstatě vše, o co požádá, tak to ale běžně v rodině nechodí a dítě pak neuvažuje realisticky. Dítěti v dětském domově chybí také model rodiny, proto neumí řešit každodenní situace a mnohdy nedokáže navázat trvalé partnerské vztahy. 2 respondentky (v procentuálním zastoupení 20 %) zastávají názor, že dětský domov dokáže dítě připravit na jeho budoucí život mimo toto zařízení, jelikož je zde k tomu každé dítě vedeno. Připravuje se na budoucí život stejným způsobem, jakým by se připravovalo v rodině. U žádné respondentky jsem se nesetkala se zápornou odpovědí.

4.2.6 Otázka číslo 6.

Vypište, jaké povinnosti mají děti v dětském domově plnit.

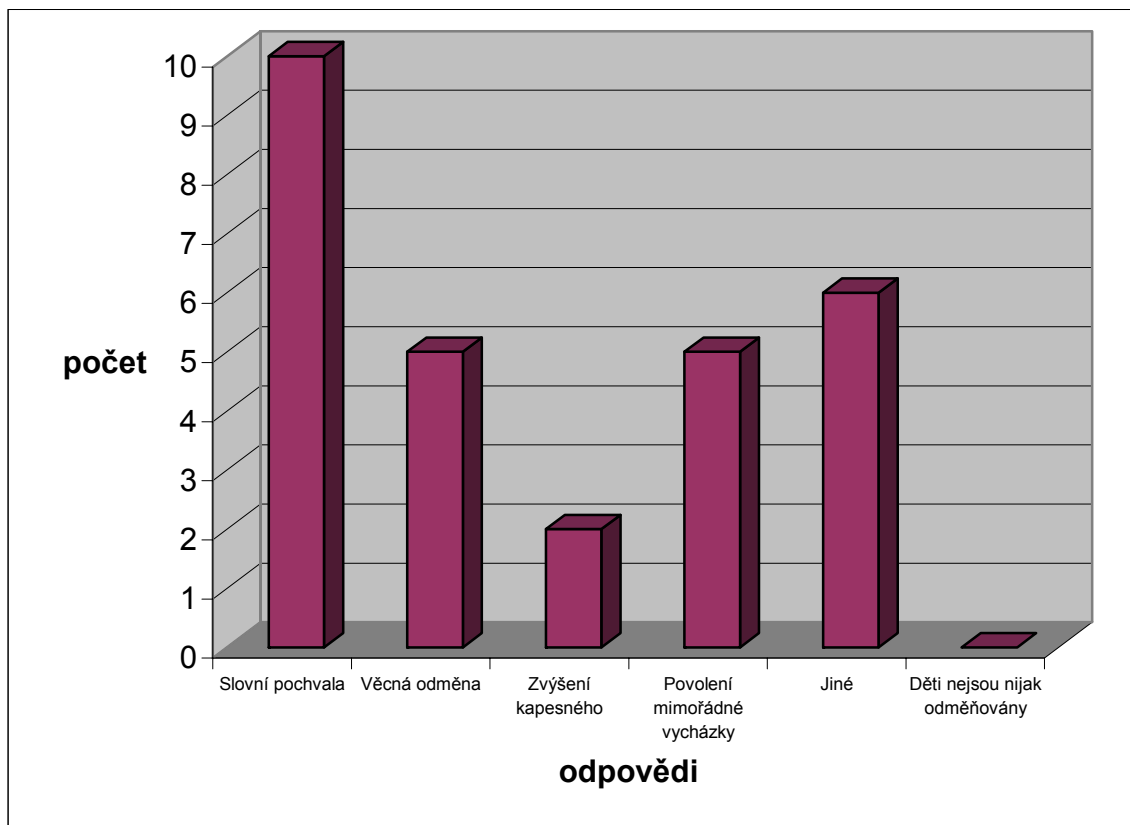
Touto otázkou jsem se snažila ukázat, že i ústavní zařízení vede děti k samostatnosti tím, že zde musí vykonávat činnosti spojené s běžným chodem domácnosti a života vůbec.

Vychovatelky z dětského domova uvedly, že se děti podílí na úklidu společných prostor, svých pokojů, vykonávají drobné pomocné práce, perou, žehlí, vaří, vysávají, utírají prach, pomáhají v kuchyni, pečují o květiny. Mezi další povinnosti dětí patří samozřejmě plnění školních povinností, příprava na vyučování, pořádek v osobních věcech a pomoc mladším dětem. Každé dítě musí dodržovat vnitřní řád dětského domova, plnit pokyny ředitelky a vychovatelek.

4.2.7 Otázka číslo 7.

Jakým způsobem jsou děti za plnění svých povinností hodnoceny nebo odměňovány?

- Slovní pochvala
- Věcná odměna
- Zvýšení kapesného
- Povolení mimořádné vycházky
- Jiné
- Děti nejsou nijak odměňovány

Položením této otázky jsem chtěla ukázat, že i děti umístěné mimo svou vlastní rodinu jsou kladně motivovány k činnostem, jejichž ovládnutí je naprosto nezbytné pro vedení samostatného života. Z výsledků v grafu vyplývá, že naprosto všechny vychovatelky v dětském domově užívají slovního pochválení dětí při splnění jejich povinností. 6 respondentek zvolilo odpověď „jiné“ a uvedlo např. povolení návštěvy kulturní nebo sportovní akce, společné posezení v cukrárně, pochvala před skupinou apod. Stejnou měrou je zastoupeno hodnocení v podobě povolení mimořádné vycházky a darování věcné odměny (takto odpovědělo po 5 respondentek). Nejméně vychovatelek (celkem 2) odmění dítě zvýšením kapesného. Žádná z respondentek neuvedla, že by dítě nijak odměněno nebylo.

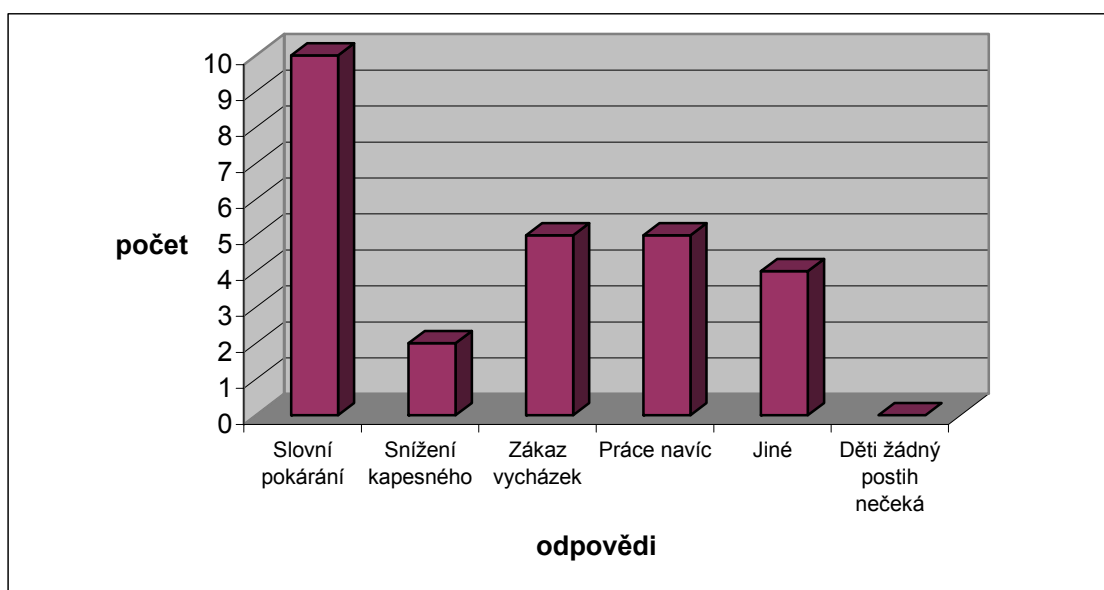
4.2.8 Otázka číslo 8.

Jaký postih čeká děti v případě, že své povinnosti nesplní?

- Slovní pokárání

- Snížení kapesného
- Zákaz vycházek
- Práce navíc
- Jiné
- Děti žádný postih nečeká

Graf č. 24

Touto otázkou jsem se snažila ukázat, že ani děti z dětských domovů nemají vše zadarmo a jsou přiměřeným potrestáním vedeny k zodpovědnosti a samostatnosti. Všechny vychovatelky v dětském domově nejčastěji užívají slovního pokárání jako negativní hodnocení dětí při neplnění jejich povinností. Shodný počet vychovatelek dětem na určitý čas zakáže vycházky a zadá jim nějakou práci v rámci dětského domova navíc. Obě varianty uvedlo vždy 5 respondentek. 4 respondentky zvolily možnost „jiné“ a uvedly např. zakázání kulturní nebo sportovní akce, omezení doby vycházek, omezení sledování televize, napomenutí před skupinou. 2 vychovatelky využívají možnosti snížení kapesného a žádná z nich nezvolila možnost, že děti žádný postih nečeká.

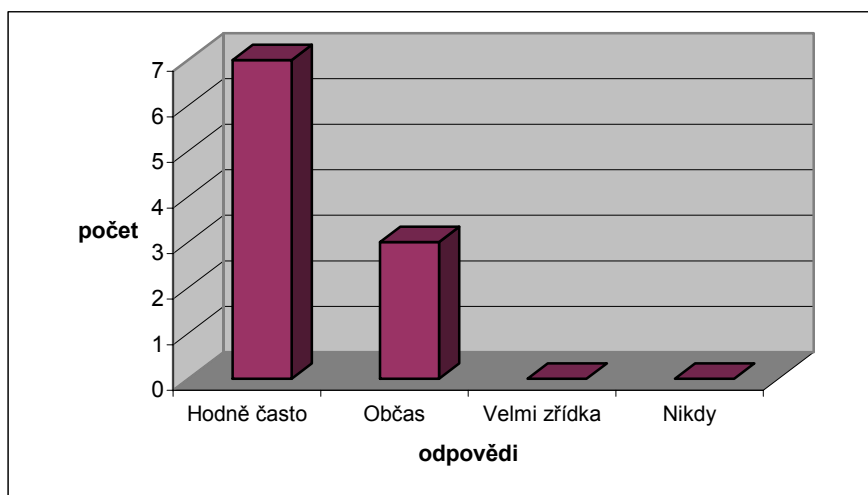
4.2.9 Otázka číslo 9.

Jak často si k Vám přijde dítě pro radu? Vypište, v jaké oblasti.

- Hodně často

- Občas
- Velmi zřídka
- Nikdy

Graf č. 25

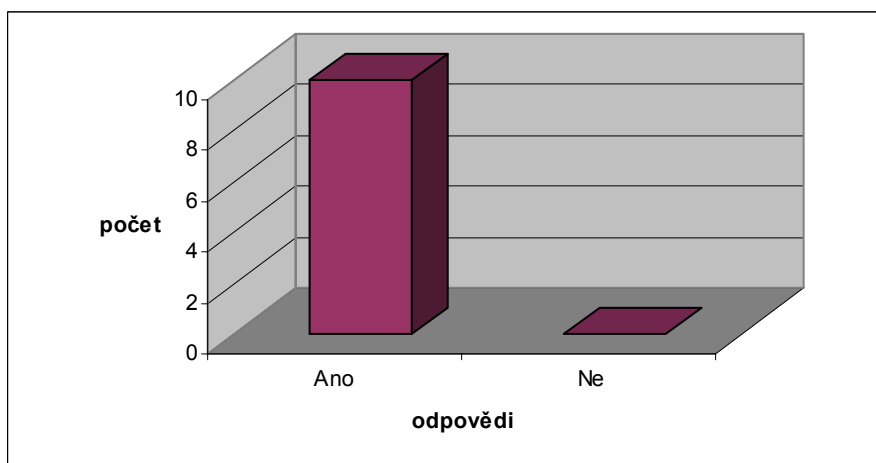
Touto otázkou jsem chtěla zjistit, zda a do jaké míry důvěřují děti umístěné v ústavním zařízení tavním vychovatelkám. Většina vychovatelek z dětského domova (celkem 7, což činí 70 %) uvedlo, že děti od nich potřebují poradit hodně často a to v oblasti osobního života, školy a budoucího povolání. Se 3 respondentkami (30 %) se děti radí o svých problémech pouze občas. Žádná z respondentek neuvedla, že by za ní děti přišly s prosbou o radu jen zřídka nebo dokonce vůbec.

4.2.10 Otázka číslo 10.

Podporuje dětský domov volnočasové aktivity dětí? Svou odpověď, prosím, zdůvodněte.

- Ano
- Ne

Graf č. 26

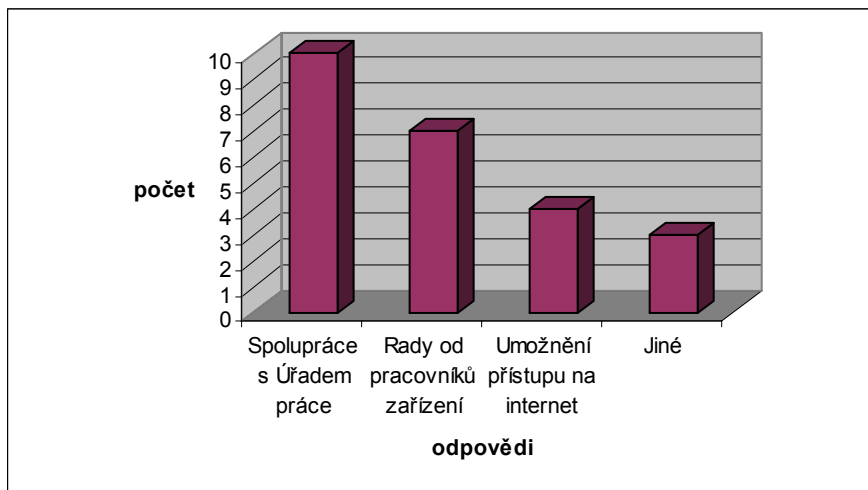
Z grafu jasně vyplývá, že naprosto všechny vychovatelky z dětského domova odpověděly na danou otázku kladně. Tuto zřejmou odpověď zdůvodňovaly různě. Dětský domov umožňuje návštěvy zájmových kroužků podle přání dětí, zajišťuje účast dětí na nejrůznějších akcích (sportovní akce, turistika, sezónní sporty, plavecký bazén, zimní stadion). Dále zařizuje různé výlety, rekreace, ozdravné pobyty apod. Dětský domov se tímto snaží motivovat děti k vhodnému trávení volného času.

4.2.11 Otázka číslo 11.

Jakým způsobem dětský domov zprostředkovává dětem informace o možnostech a způsobech pracovního zařazení?

- Spolupráce s Úřadem práce
- Rady od pracovníků zařízení
- Umožnění přístupu na internet
- Jiné

Graf č. 27

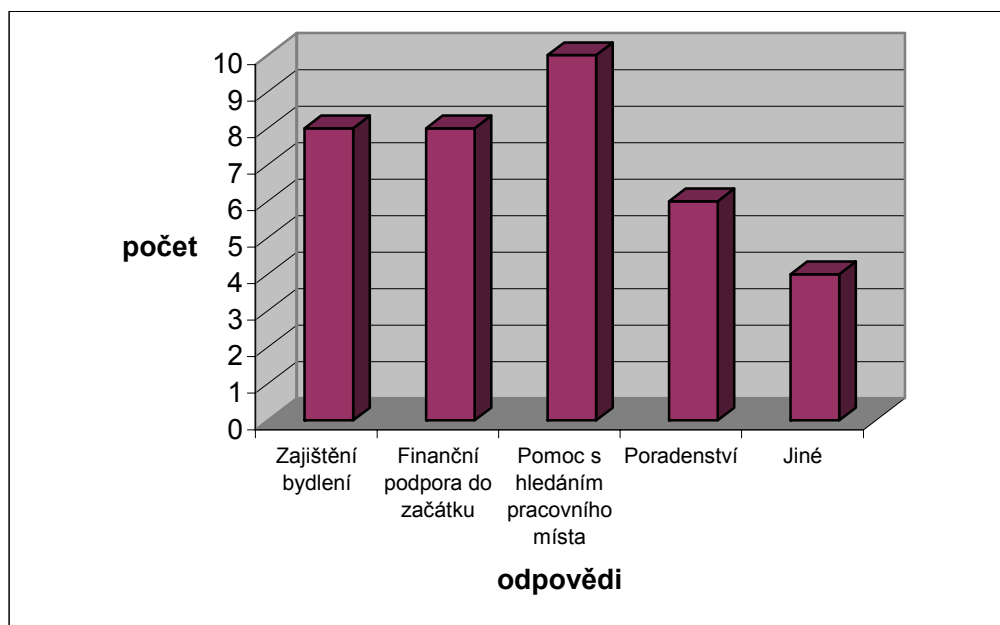

Všechny vychovatelky z dětského domova uvedly, že v otázkách pracovního zařazení pomáhá dětem spolupráce dětského domova a úřadem práce. 7 respondentek konstatovalo, že dětem v této oblasti radí pracovníci dětského domova. 4 respondentky uvedly, že dětský domov umožňuje dětem přístup na internet, kde se o této problematice mohou děti také dovědět cenné informace. 3 respondentky zvolily možnost „jiné“ a napsaly, že dětský domov spolupracuje s městským úřadem, s výchovnými poradci na školách a pořádá různé přednášky a besedy.

4.2.12 Otázka číslo 12.

Jakým způsobem podporuje dětský domov start dítěte do samostatného života?

- Zajištění bydlení
- Finanční podpora do začátku
- Pomoc s hledáním pracovního místa
- Poradenství

Naprostě všechny vychovatelky z dětského domova uvedly, že dětský domov pomáhá dětem při hledání pracovního místa a zároveň jim poskytne určitý finanční obnos do začátku. 8 vychovatelek zvolilo možnost pomoci dítěti v podobě zajištění bydlení. 6 respondentek se přiklonilo k odpovědi, že dětský domov poskytuje dítěti v případě potřeby poradenství týkající se dané problematiky. 4 respondentky zvolily odpověď „jiné“ a uvedly možnost dětí využít nabídku samostatného bydlení v rámci dětského domova a také možnost založení spoření při pobytu dětí v dětském domově, kdy je jim naspořená částka v době opuštění dětského domova vyplacena.

4.2.13 Otázka číslo 13.

Co by se mohlo podle Vašeho názoru v péči o děti v dětském domově vylepšit, popř. změnit a co je naopak na stávajícím systému péče pozitivní?

Na otázku, co by se v dětských domovech mohlo zlepšit k lepšímu, odpovídaly respondentky různě. Navrhují např. větší osamostatnění rodinné skupiny v rámci dětského domova, zmenšení počtu dětí v rodinné skupině z důvodu možnosti individuálnější péče o každé dítě. Větší zapojení dětí do chodu dětského domova, aby si uvědomily, že nic není zadarmo, ale vše stojí peníze a ty se musí vydělat. Velice přínosné by bylo zjednodušení podmínek pro odchod dětí do náhradních rodin. Závažným problémem dětských domovů jsou také obtíže při získávání ubytování a pracovního uplatnění pro děti s ukončenou ústavní výchovou, dále nedostatek finančních prostředků na provoz dětského domova, vymáhání

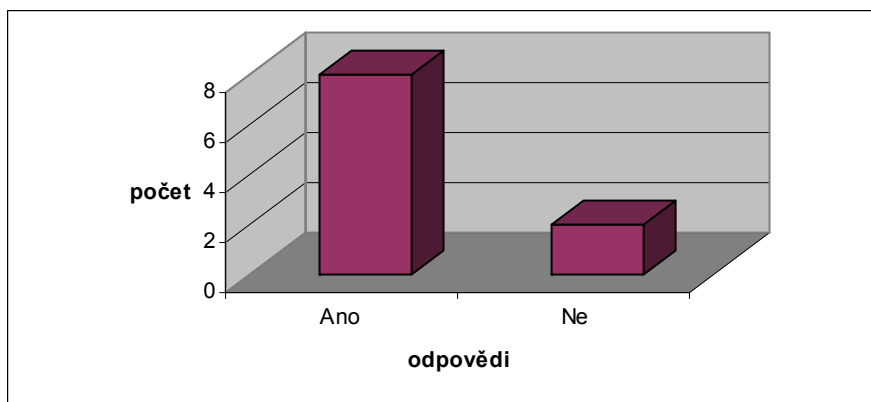
příspěvků na úhradu nákladů ústavní výchovy od rodičů, nemožnost provádět běžné právní úkony bez souhlasu rodičů a také nezáměr o spolupráci s dětským domovem ze strany rodiny dětí. Naproti tomu za velmi pozitivní považují respondentky možnost dětí rozvíjet svůj talent v nejrůznějších zájmových kroužcích. Péče o děti v dětském domově je kvalitní, dětský domov spolupracuje s psychologem, který zná problematiku ústavní péče. Přes všechny výše uvedené výhrady vůči pobytu dětí v dětském domově lze konstatovat, že většina dětí odchází z dětského domova na vyšší úrovni. Odnášejí si výuční list nebo maturitní vysvědčení a šanci integrovat se do společnosti.

4.2.14 Otázka číslo 14.

Pokud byste měly možnost, volily byste znovu práci s dětmi v dětském domově?

- Ano
- Ne

Graf č. 29

Na závěr jsem položila tuhle otázku záměrně, jelikož mě zajímalo, zda respondentky tohle povolání uspokojuje a pracují s dětmi rády. 80 % respondentek odpovědělo kladně.

ZÁVĚR

Jednou z nejčastějších výpovědí o vztahu dětí a společnosti je ta, která říká, že „děti jsou naše budoucnost“. Tento výrok však často zakrývá podstatnou, důležitou, avšak opomíjenou skutečnost, že děti jsou také – a především- naše přítomnost. Či by měly být... Na to, že tomu tak není, doplácí obvykle nejen ony, ale i my, kteří se honosně za „společnost“ považujeme.

Podobně ambivalentní jsou i naše postoje k dětem – a to jak k dětem jako k jednotlivcům, tak k dětem jako k populační skupině. Proklamativně jsou děti v centru zájmu a pozornosti, ve skutečnosti jim právě skutečná pozornost a zájem jejich rodičů a dalších vychovatelů často chybí.

To, že se my, dospělí, pohybujeme převážně v rovině „mluvení“, slov či mnohdy „žvástu“ neznámá, že dětem je tato rovina jednoznačně přístupná a srozumitelná. Aby slova měla pro ně své zkušenostní pokrytí, musí být pokryta či předznamenána činy a událostmi. Matka či otec, který dítěti říká, „já tě miluju“ a přitom se k němu obrací zády, vytváří v dítěti prazvláštní obraz o tom, co je to lidská, rodičovská láska.

Dříve, než dítě rozumí zvukům řeči, cítí a vnímá velmi citlivě postoje svého okolí. Cítí a potřebuje lásku. Lásku projevenou očním kontaktem, dotykem, soustředěnou pozorností, odstraněním hladu či pocitu mokra, chladu, samoty... Dříve než slova přicházejí činy, které teprve postupně dávají slovům jejich smysl a význam.

Proč v souvislosti s tématem mluvím o těchto vzdálených věcech? Protože nejsou vůbec vzdálené, protože podstatným způsobem souvisí s tím, jak se jako dospělí, jako společnost k dětem stavíme. Děti přece nejsou oddělenou částí společnosti, kterou je třeba – podle některých teorií- teprve do té pravé společnosti integrovat. Jsou již zde a ať chceme nebo nechceme, jsou součástí našich životů.

Dětské domovy jsou plné dětí a společnost lidí bývá na toto téma upozorňována ze všech stran, ale pořád existuje jen malé množství lidí, kteří si dítě z dětského domova adoptují, či osvojí.

Myslím si, že i já jsem po svém výzkumu jiná, jiná v tom, že nahlížím kolem sebe více obezřetněji. Cíl mé bakalářské práce byl splněn, i když ze začátku svého výzkumu jsem

byla plna ideálů, ale s každým dalším vyplněným dotazníkem od dalšího respondenta jsem se spíše utvrzovala v tom, že lidé spíše nahlížejí na to, jestli je dítě tmavé nebo světlé pleti, zda je zdravé, či nemocné, a kolik na něj může dostat příspěvků od státu. Nemůžu dávat všechny obyvatele Uherského Hradiště do jednoho pytle, pořád existuje spousta lidí, kteří takové dítě adoptovali a neohlíželi se na posměšné a zlomyslné poznámky kolem sebe. Takoví lidé nezavírají oči před tím, že děti z dětských domovů pláčící a volající po lásce, rodině a spokojenosti. Proto dělejme vše co je možné, aby tento dětský hlas a nářek nezůstal bez odezvy, nevyslyšen.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ARCHEROVÁ, C. *Dítě v náhradní rodině*. Praha : Portál, s.r.o., 2001. 119 s. ISBN 80-7178-578-4.
- [2] ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001. 656 s. ISBN 80-7178-463-X.
- [3] DUNOVSKÝ, J. a kol. *Sociální pediatrie – vybrané kapitoly*. 1 vyd. Praha: Grada Publishing, 1999. 248 s. ISBN 80-7169-254-9.
- [4] DUNOVSKÝ, J. , DYTRYCH, J., MATĚJČEK, Z. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Avicenum, 1995. 245 s. ISBN 80-7169-192-5.
- [5] HARTL, P. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Budka, 1993. 774 s. ISBN 80-90 15 49-0-5.
- [6] MAREŠ, J. A KOL. *Dítě a bolest*. Praha: Grada Publishing, 1997. 317 s. ISBN 8071692670.
- [7] MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíce potřebují?* Praha: Portál, 1994. 108 s. ISBN 80-7178-058-8.
- [8] MATĚJČEK, Z. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 1996. 144 s. ISBN 80-7178-085-5.
- [9] MATĚJČEK, Z. *Náhradní rodinná péče : průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8.
- [10] MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní, náhradní*. Praha: Portál, 1994. 98 s. ISBN 80-85282-83-6.
- [11] MATĚJČEK, Z. *Po dobrém nebo po zlém? : o výchovných odměnách a trestech*. Praha: Portál, 1993. 108 s. ISBN 80-85282-78-X.
- [12] MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte : normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa, základní duševní potřeby dítěte, dítě a lidský svět*. Praha: Grada, 2006. 144 s. ISBN 80-247-0870-1.
- [13] MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada, 2002. 128 s. ISBN 80-247-0332-7.

- [14] MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. 143 s. ISBN 80-7169-897-0.
- [15] MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. 1.vyd. Praha : Portál, 2003. 380 s. ISBN 80-7178-548-2.
- [16] MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha : Sociologické nakladatelství SLON, 1997. 144 s. ISBN 80-85850-24-9.
- [17] MATOUŠEK, O. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005. 288 s. ISBN: 80-7178-549-0.
- [18] MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1.vyd. Portál : Praha, 2003. 287 s. ISBN 80-7178-549-0
- [19] MONATOVÁ, L. *Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska*. Brno : Paido, 1996. 77 s. ISBN 80-85931-20-6.
- [20] NOVOTNÁ, V., BURDOVÁ, E., BRABENEC, F. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí*. Praha : Linde, s.r.o., 2002. 306 s. ISBN 80-86131-31-9
- [21] OTTA, J. *Ottův slovník naučný*. 1909. 27 789 s.
- [22] RHEINWALDOVÁ, E. *Rodičovství není pro každého*. Praha: Motto, 1992. 240 s. ISBN 8090133843.
- [23] RHEINWALDOVÁ, E. *Jak vychovat šťastné dítě*. 3. vyd. Praha: Motto, 2005. 250 s. ISBN 8072462482.
- [24] VÍTEK, B. *Výroční zpráva*. 1922.
- [25] Výroční zpráva dětského domova v Uherském Hradišti

Zákony

- [1] Zákon 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- [2] Zákon 109/2002 Sb., o výkonu ústavní a ochranné výchovy a preventivní výchovné péči ve školských zařízeních
- [3] Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

[4] Zákon 359/1999 Sb., o sociálně - právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů Deklarace o právech dítěte, OSN, 1924

[5] Zákon č. 383/2005 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.

[6] Listina základních práv a svobod č. 2/1993 Sb. v platném znění

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BOZP	Bezpečnosti a ochrana zdraví při práci
DD	Dětský domov
DDM	Dům dětí a mládeže
FICE	Federace dětských domovů v ČR
HACCP	Hazard Analysis and Critical Control Point
MŠ	Mateřská škola
OROS	Oblastní rada odborového svazu pracovníků školství
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
OV	Ochranná výchova
OU	Odborné učiliště
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
PO	Požární ochrana
SPC	Speciálně pedagogické centrum
SOŠ	Střední odborná škola
SOU	Střední odborné učiliště
ÚV	Ústavní výchova
ZUŠ	Základní umělecká škola

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Poměr mužů a žen.....	60
Graf č. 2 Věkové složení respondentů.....	61
Graf č. 3	62
Graf č. 4	63
Graf č. 5	64
Graf č. 6	64
Graf č. 7	66
Graf č. 8	67
Graf č. 9	68
Graf č. 10	68
Graf č.11	69
Graf č. 12	69
Graf č. 13	70
Graf č. 14	71
Graf č. 15	72
Graf č. 16	72
Graf č. 17	73
Graf č. 18	74
Graf č. 19	75
Graf č. 20	76
Graf č. 21	77
Graf č. 22	78
Graf č. 23	79
Graf č. 24	81
Graf č. 25	82
Graf č. 26	83
Graf č. 27	83
Graf č. 28	84
Graf č. 29	86

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Pedagogičtí pracovníci.....	38
Tabulka č. 2 Celkový charakter skladby dětí.....	42
Tabulka č. 3 Věkové složení dětí.....	42
Tabulka č. 4 Rozvrstvení ve skupinách či rodinných buňkách.	43

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník pro veřejnost v Uherském Hradišti	96
Příloha P II: Dotazník pro vychovatelky v Dětském domově v Uherském Hradišti.....	98

Příloha P I: Dotazník pro veřejnost v Uherském Hradišti

Jmenuji se Kristýna Šoustková a jsem studentka Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, oboru Sociální pedagogika. Podmínkou uzavření studia na této škole je vypracování bakalářské práce. Pro svou práci jsem si zvolila téma „Dětský domov v Uherském Hradišti“. V praktické části provádím výzkum, kde zjišťuji postoje obyvatel Uherského Hradiště vůči dětem z dětského domova. K tomuto účelu mi poslouží dotazníky, které jsou anonymní a poslouží pouze pro účely mé bakalářské práce.

Jste:

- Muž
- Žena

Věk:

- 20 – 30 let
- 31 – 40 let
- 41 – 50 let
- 51 – 60 let
- 61 – a více let

1. Děti se mají v dětském domově lépe, než u rodičů, kteří neplnili svou rodičovskou odpovědnost :

zcela souhlasím - částečně souhlasím - nevím - částečně nesouhlasím - zcela nesouhlasím

2. Děti z dětského domova by měly být vychovávány v rodinách:

zcela souhlasím - částečně souhlasím - nevím - částečně nesouhlasím - zcela nesouhlasím

3. Děti z dětského domova by měly být více dávány k adopci:

zcela souhlasím - částečně souhlasím - nevím - částečně nesouhlasím - zcela nesouhlasím

4. Dětem z dětského domova chybí rodinné zázemí a vše s tím související:

zcela souhlasím - částečně souhlasím - nevím - částečně nesouhlasím - zcela nesouhlasím

5. Dítě, které vyrůstá v dětském domově, je tím na celý život poznamenané:

zcela souhlasím - částečně souhlasím - nevím - částečně nesouhlasím - zcela nesouhlasím

6. Děti vyrůstající v dětském domově více páchají trestnou činností:

zcela souhlasím - částečně souhlasím - nevím - částečně nesouhlasím - zcela nesouhlasím

7. Děti vyrůstající v dětském domově nejsou schopny v budoucnu vést plnohodnotný rodinný život:

zcela souhlasím - částečně souhlasím - nevím - částečně nesouhlasím - zcela nesouhlasím

8. Zajímám se o děti z dětského domova:

ano – ne

9. Přispívám na děti z dětského domova:

ano – ne (pokud ano, jak – peněžní hotovost – dárky – oblečení – hračky – jiné)

10. Zním se s dítětem (dětmi) z dětského domova:

ano – ne

11. Zním rodinu, která dítě z dětského domova adoptovala, či mají dítě svěřené do pěstounské péče:

ano – ne

12. Sám (- a) bych měl (- a) zájem vychovávat dítě z dětského domova:

ano – ne – nevím

13. Pokud byste měl(- a) zájem, vzal (- a) byste si i sourozence:

ano – ne – nevím

14. Přijal (- a) byste i romské dítě:

ano – ne – nevím

15. Přijal (- a) byste i handicapované dítě:

ano – ne – nevím

Děkuji Vám za Vaši spolupráci a čas.

Příloha P II: Dotazník pro vychovatelky v Dětském domově v Uherském Hradišti

1. Věk respondentek :

- 20 – 30 let
- 31 – 40 let
- 41 – 50 let
- 51 – 60 let

2. Nejvyšší dosažené vzdělání:

- středoškolské
- vyšší odborné
- vysokoškolské

3. Délka Vaší praxe v dětském domově:

.....

4. Zastáváte názor, že dětský domov dokáže dítěti nahradit rodinu?

Svou odpověď, prosím, zdůvodněte.

- Ano
- Ani ano, ani ne
- Ne

.....
.....
.....
.....

5. Myslíte si, že dětský domov dostatečně připraví dítě na jeho budoucí život?

Svou odpověď, prosím, zdůvodněte.

- Ano
- Ani ano, ani ne
- Ne

.....

.....

.....

6. Vypište, jaké povinnosti mají děti v dětském domově plnit.

.....

.....

.....

.....

.....

7. Jakým způsobem jsou děti za plnění svých povinností hodnoceny nebo odměňovány?

- Slovní pochvala
- Věcná odměna
- Zvýšení kapesného
- Povolení mimořádné vycházky
- Jiné.....
- Děti nejsou nijak odměňovány

8. Jaký postih čeká děti v případě, že své povinnosti nesplní?

- Slovní pokárání

- Snížení kapesného
- Zákaz vycházek
- Práce navíc
- Jiné.....
- Děti žádný postih nečeká

9. Jak často si k Vám přijde dítě pro radu?

Vypište, v jaké oblasti.

- Hodně často
- Občas
- Velmi zřídka
- Nikdy

.....

.....

.....

.....

10. Podporuje dětský domov volnočasové aktivity dětí?

Svou odpověď, prosím, zdůvodněte.

- Ano
- Ne

.....

.....

.....

.....

11. Jakým způsobem dětský domov zprostředkovává dětem informace o možnostech a způsobech pracovního zařazení?

- Spolupráce s Úřadem práce
- Rady od pracovníků zařízení

- Umožnění přístupu na internet
- Jiné.....

12. Jakým způsobem podporuje dětský domov start dítěte do samostatného života?

- Zajištění bydlení
- Finanční podpora do začátku
- Pomoc s hledáním pracovního místa
- Poradenství

13. Co by se mohlo podle Vašeho názoru v péči o děti v dětském domově vylepšit, popř. změnit a co je naopak na stávajícím systému péče pozitivní?

.....

.....

.....

.....

14. Pokud by jste měly možnost, volily by jste znovu práci s dětmi v dětském domově?

- Ano
- Ne

Děkuji Vám za Vaši spolupráci a čas.

